3 1761 07034382 7

Strashnyi monakh Rasputin i
upadok rosiis'koho tsaratu

DK
254
R3S77

Presented to the
LIBRARY *of the*
UNIVERSITY OF TORONTO
by

Mr. Stanley Frolick

trashnyi

СТРАШНИЙ МОНАХ

РАСПУТІН

ПАДОК РОСІЙСЬКОГО ЦАРАТУ!

З англїйського
І. М. Ґ.

ЦІНА 35 ЦТ.

ГОЛОВНИЙ СКЛАД.

„PROSVITA„

BOX 22. EDMONTON, ALTA.

DK
254
R3 S77

Микола Романов, Цар всеї Росії, всевладний монарха найбільшої території, якою колинебудь владів один чоловік, сидів в своїй бібліотеці в чудовій Зимовій Палаті і серед глубокої задуми час від часу зітхав. Се ще щойно благодатний 1901 рік; цар в повній власти, навіть нїма Дума не сьміла підносити лоба, або ставити якенебудь імпертинентне жаданэ. А однак судьба нїяк не сприяла — не було нещасливійшого чоловіка від Миколи Романовича. Бож нащо придалась йому вся сила і власть, коли цариця дарить його самими доньками. Ось щойно рано проголошено, що прийшла на сьвіт знов — дочка і цар, перед котрим дрожать мілїони людий, цїлими годинами просиджуэ там, та глодже собі пальцї, або безцїльно бубнить ними по столї.

Чув ся опущеним і безрадним. Послїдний, довголїтний "святий муж" помер, а на його місце ще не найдено другого. Була се дивна чинність, про око релїгійна, але в практицї всїм, та лише не тим, за що уходила. До його уряду належало — бути домашним сповідником і лїкарем. Хоч Микола був головою церкви і держави, то проте все був він чоловіком більш забобонним від першого лїпшого темного мужика. Він знав, що він слабосильний, знав проте, що всяка інституція, віддана його духовному проводови — упаде. Він навіть бояв ся приписувати собі якунебудь відвічальність, хоч відчував її, бо вічно вдава ся не до владик — епископів, а до ворожбитів, питаючи радше їх о пораду, та пророцтва.

Отже послїдний такий сьвятий муж помер і треба було пошукати другого. Були в Росії і тодї, навіть між великими князями мужі, які могли віддати Миколї величезні услуги — могли навіть остаточно вратувати династію фабрикуючи в який будь спосіб престолонаслїдника. Але Микола не вдоволяв ся тим, що даэ добрий, здоровий розум, він жадав якогось яви ща, якогось післанництва з того сьвіта. Тому проголосив він епископам, що потребуэ мужа сьвятого, з пророчим даром і тепер обгризаючи собі пальцї ждав на їх відповідь. Вкінци зго лосив ся епископ Мелэтій. Сей дїйсно принїс вістку, що скрі пила надію царя.

Богато лїт тому назад — росказував сей поцтивий чоло вічина цареви — трафилось эму, що не був він дома через кіль ка тижнїв. А вертаючи домів він поступив в якімсь селї до хати Распутїна, звичайного собі дорожкара і наймив эго, щоб завіз його до дому.

"Я ще не сказав йому мого імени" — продовжав Мелэтій — "як той чоловік задрожав." Відтак заявив менї, що моя жінка і дитя — померли. Дальше додав, що я стану монахом, а незадовго потім епископом. Ми помчали що сили домів. Там застаю я повно заплаканих сусідів. Перше пророцтво сповнилось. Се так сильно вплинуло на мене, що я таки тодї проголосив його пророком і просив від нього благословеня. Вірю, що він певно пішов в вандрівку, проповідуючи подібно як і бога то инших, висьміяний і відкинений його власними односельча нами. Пішлїть за Распутїном, Ваше Величество, бо я сьвято вірю, що він э правдивим сьвятим мужом."

"Э в нашій родині давне повірэ" — запримітив Микола, — що династію Романових маэ спасти монах з дикої Сиберії. Може се саме він. В кождім разї не завадить бодай спробувати. Князь Фелїкс поїде за ним. Те, що росказали ви менї скріпляэ мою надію в будучність династії."

Звичайний собі, скромненький епископ не знав, що пія чина Распутїн довідав ся про смерть його жінки і дитини — в коршмі, а що до пророцтва про аванс на епископа, що може бути більш природного? Таж в російській церкві всїх епископів вербуэсь в той самий спосіб. Анї не знав Мелэтій, що пія-

чина Распутін нім став пророком, поповняв навіть сьвятотацтво. Він відважив ся навіть на такий "смертельний гріх", що хопивши в своїй хаті ікону зі стіни, поломив її, подер і в присутности жінки і невинних дітий кинув нею об землю, та потоптав ногами. Але хоч піячина, брехун і шарлятан, Распутін вийшовши з хати Мелэтія почав вдавати зовсім иншого чоловіка, вроївши собі, що він справді призначений по чогось висшого.

Російский цар Никола II.

Він зовсім не мав понятя про своэ покликанэ, яке воно і що, але повернув до дому вже з хрестом зі звичайної ломаки в руці, та заявив родині, що іде в сьвіт проповідувати нове эвангелиэ. Мужики в селі сьміялись, та кидали камінэм, коли він намагав ся проповідувати їм, а родина повірила, що він зійшов з розуму. Распутін забрав ся з села і повандрував в пущі, блукаючи від села до села як вічний чужинець-скиталець.

В конечности Распутін ніколи не числив ся зі сьвятістю. Як коли не доставало йому чого, а не годен був дістати в який будь инший спосіб, то він крав. Одного разу потрібно було йому хамута. А будучи недалеко свого села він зайшов в ночи до знаного йому римара і булаб штука вдалась, як би не якийсь дітвак, що наробив крику і Распутіна зловили. Другої днини устроїли йому мужики чудернацьку параду. Вдягли його в довгу сорочку і виписали на ній великими буквами "злодій". На голову наложили височезну паперову шапку, на шию крадений хамут, а взули його в величезні чоботи, з котрих один важив сорок фунтів — і так проводжали його селом вигукуючи, та жартуючи притім весело.

Серед цілої тої публики мав Распутін лиш одного приятеля. Десь в часі пророчих проповідий Распутіна привязалась до него наче вірна собака дівчина Анна, циганка, яка від тої хвилі товаришила йому в цілій його вандрівці, ніколи не нарікаючи, все повна посьвяти і услуги пророкови. Гарна вона в своїй простій, бідній одежині, боролась тепер наче львиця з збиточниками — мужиками, аж доки обезсилена і знеможена упала омлїла серед дороги. Распутін ступав мовчки і ані не заставляв її обороняти його, ані не здержував її в її даремних змаганях.

Між тим дав ся чути лускіт нагайок і викрики козаків — надійшла хвиля звороту в житю Распутіна в зовсім иншу, ніколи несподівану сторону.

"Дорога для князя Фелікса, царського післанця" — крикнув провідник козаків і за хвилю царська карета здержалась серед товпи селян. "Чи не знаэ хто де э сьвятий муж Распутін? — запитав князь Фелікс.

Мужики стуманїли. Відважнїйші сьмільчаки почали поволи висуватись з поміж товпи, та повтїкали до своїх хат. Деж там наложити руки на чоловіка, якого на добро, чи лихо, жадаэ самий цар.

"Говоріть" — закричав Фелікс нетерпеливо.

Знов мовчанка.

Распутін піднїс свою голову в гору, стряс плечима наче медвідь, що збудив ся з довгого зимового сну.

"Говоріть собаки" — закричав він. Нема між вами на стільки відважного, щоб сказав царському посланцеви, що я Распутін?"

"Ти Распутін?! — здивовано запитав Фелікс.

"Так, се я. Але не карайте, Ваше Величество сих дурнів. Они не вміють оцінити мене.

Російска цариця.

"Сейчас увільнити эго"! — зажадав Фелікс. "Эго потрібно в царському дворі". Не лишалось нічо, як лиш слїпо повину ватись і сповнити приказ, хоч чоловік той був дїйсний злодій.

За хвилю сидів Распутін вже побіч великого князя, та з гори глядів на своїх односельчан з такою гордістю, що хоч як небезпечно, то деякі з мужиків підсьміхались. Та лиш не сьміялась Анна. В своїй на-пів дикій уяві вона сейчас зрозуміла, що тратить того, для кого вона жила. Припавши на колїна по при карету, просила Распутіна, щоб той взяв эї з собою.

"Хто вона?" — запитав Фелікс. "Чи не ваша жінка?"

"Не знаю сеї женщини — холодно відповів Распутін. Она мабуть божевільна. Їдьмо!"

В авдіэнційній салї Зимової Палати зібрались царська родина цар, цариця, найблизші свояки, та надворна служба, всї очікуючи нетерпеливо приїзду першої кляси піяка — дорожкара. Нерви кождого з присутних снували якусь відмінну таэмничу мельодію. Хтож годен відгаднути що за пророк поя вить ся в царській палатї? Хоч царське дворяньство, меньш за бобонне від царя, були певні, що очікують на нїщо инше, як на шарлатана, яких вони вже мали перед тим, та питанэ лише, чи буде він в силї впливати на царя більш, як попередні, чи може пануючі круги Росії зможуть дати собі з ним раду, як бувало звичайно. Цар знова очікував на ту зволоч зовсїм інак ше. Эму здавалось, що начеб він самий був таким окаяником і до него маэ навідатись могучий цар. Вкінци проголошено, що приїхав Распутін. Отворились двері і на салю введено дивачну постать чоловіка.

Перший раз бачили тай не забули нїколи — двоэ великих, таэмничих очий, що блищали з під звислих бровів. Поба чили брудне, темне лице обведене навколо довгими, розбурха ними патлами, довга чорна борода, висока постать одїта в брудне, обдерте лахмітэ на яке остаточно Распутін меньше звертав уваги, чим цар на свій мундур. Побачили дивачний хрест з простої ломаки-галузя, який Распутін держить в руках перед собою. Цїла та дивачна постать приступаэ нерівними кроками до стола, при котрім сидїв цар і родина. Ось, вже дій шов до стола. Одну хвилину затримавсь, закрив очи, а відтак скоро стис свій здоровезний кулак та з цїлою силою гримнув ним об стіл. Декотрі з дворян прискочили наперед, хопили в руки шаблюки. Цар відхилився від стола та хопився рукою за грудь.

"Удар, Ваше Величество, де відчули ви эго — в голові, чи в серцю? — зверешав Распутін.

"В серцю" — ледви прошептав цар.

"То рядїть, Ваше Величество, Росіэю серцем, а Бог над городить вас і дасть вам сина."

Сим дивачним поведенэм на першім вступі в дім царя, Распутїн розвіяв всякі підозріня, та схопив за серце забобонного царя. Недовірчива бюрократія бачили, що нема що побоювати ся простого, з дикими очима дурака, який каже царе

"Монах" Распутїн.

ви рядити від серця. Слова Распутїна стали в позакутних нара дах лиш насьмішкою. А цареви воно надзвичайно подобалось — він преціньтак дуже любить Росію, любить серцем і бажаэ

їй всегда добра. Так отже бюрократи дивились на Распутіна байдужно і полишили эго, щоб той впинав глибше свої шпо ни в серце Миколи без ніякої перешкоди. Кобиж царські бюро крати були знали, до якого абсолютизму дійде Распутін в сво їх впливах на царя, они булиб зробили з ним порядок нім ще він навчив ся, як боронитись перед своїми ворогами. Але Распутін був на стільки хитрий, що не давсь пізнати тим, які оста точно моглиб эго побоюватись. Так отже Распутін замешкав собі вигідно в призначених для него, чудово прибраних кімна тах в Зимовій Палаті, та снував сіти наоколо тих, котрі буцім то рядили великою Росіею.

А в убогій, монастирській келії покутував за свої гріхи, днями і ночами в молитві пості. молодий монах також з дико го Сибіру. Аж одної ночи приснив ся йому дивний сон. Він ба чив величезну піраміду. Дивний образ людства. На самім спо ді бачив він селян і робітництво. Своїми раменами піддержу вали вони другу верству людий, а се дідичів і фабрикантів. Сі знова держали на своїх раменах иньшу верству, себто бюрокра тію, на верх бюрократії розсів ся вигідно всевладний цар зі сво ею родиною і пекольною силою і жорстокію угнітав він всі вер стви суспільства в Росії. Бідачисько монах, не знаючи політич ного ладу в державі, настрашив ся свого власного сну. Думав, що то діявол насилаэ йому такі сни, щоби скусити його, щоби збудити в нім ненависть до сьвятої душі батюшки — царя. І він ще більш карав ся, ще більш молив ся і постив, щоби лиш очистити свою душу і увільнити від діяволських привидів.

Одної днини покликав цар Распутіна і з дитинячою вті хою заявив йому, що пророцтво зглядом сина маэ сповнитись. Ані на гадку не приходило цареви, що остаточно, се ще може бути знова — донька. Так далеко потрафив Распутін пересту діювати душу Миколи, що той вірив йому, хочби той обіцяв йому Бог-зна яку божевільну обіцянку. Він обіцяв, що буде син і справа на тім кінчилась — цар вірив. Якби самий Распутін сумнівав ся, то він потрафив укрити свій сумнів. Нехай цілий сьвіт валить ся, то ніякий очайдух не потрафить поводи тись так холоднокровно як Распутін. Як се буде знова дочка, то житэ Распутіна на волоску, все пропаде, все обернесь проти

него — наслідки будуть страшні. Але Распутін з повним довірэм так як і цар, ждав дня, котрий або віддасть йому повну контролю над монархою всеї Росії, або пішле його назад в Сибірські пущі як непотріба суспільности, скиталця, або навіть як вигнанця.

Історія записала богато фактів. Чим більший крутар, шарлатан, піяк, розпустник, брехун, злодій, круглий злочинець — часто виграэ. Декотрі дають ся туманити своїм чувством і думають, що в Распутіні справді була якась надзвичайна, надприродна сила. Та він знав преціньтоді як ішов перший раз до царя, що цареви забили голову — доньки і лиш одно хоче цар чути без огляду на всякі можливі і неможливі наслідки, а се — що буде мати сина. Не звернути на се уваги, значило не скористати з нагоди. Распутін з відвагою послідного очайдуха рішив ся користати з нагоди і вкінци виграв. І нераз ворожив він в домі Романових порядкуючи справами так, щоб не ошибнув ся.

З часом почав Распутін роздумувати над своїм становиском в домі царя і дійшов до переконаня, що э він вже доволі заобезпечений так, що вдасть ся йому хочби яка інтрига. Доси він був осторожний, вдавав духовного на ділі і в словах і підлягав всякому. Але тепер, чуючись в силі, якої ще не мав в домі Романових ніякий навіть найвисший дигнітар, або найближший свояк царя, Распутін віддихнув свобіднійше і дав волю своїм гадкам. Він нагадав собі вірну як собака Анну, нагадав, що дівчина се була второпна, хитра і до всего найшла собі спосіб, а гарна в своїй простоті она певно помоглаб йому не раз в домі Романових. Він рішив ся особисто поїхати до рідного села і відшукати эї.

Сли він надіяв ся, що эго царскі почести зэднають пошанівок для него у простих колишніх односелчан, то помилив ся, бо ніхто не сподівав ся від него ніяких зглядів. Коли він вандрував вандрівкою пророка, эго родина завмирала з голоду. Мати померла. Батько забрав троэ діточок і куди пішов ніхто не знав. Одна лиш жінка, вірна мужеви відмовилась іти з батьком, а ждала в селі, бо вірила, що колись він верне і забере эї з собою. Він прийшов, але не за нею. Анна також для якоїсь

причини волочилась по селї. Хоч чужениця вона погорджувана всїми, але не дбала. Вона призвичаэна до такого житя ще вид дитиньства.

І приїхав Распутїн. Одїтий в порядний кожух наче дїдич, конї і сани з царського двора, з царськими відзнаками, а побіч на конях ескорта козаків. Но все те не викликало на селян нїякого вражіня, нїхто не спішив ся витати царського достойника.

Колиж нї, то хай буде і так. Распутїн приїхав не по пошанівок від мужиків, а за чим иньшим. Він скоро відшукав Ан ну, посадив на сани побіч себе, та одів теплими кожухами. "Обертай фірман — назад до двора!" Та тут і висунулась змарнї ла постать з одної з найбіднїйших хат і станула перед кіньми.

"Мій мужу! Менеж преціньти не лишиш!" — напів з ро зпукою благала жінка.

Тяжкий проклін, який можуть вимовити хиба уста послїдного драбуги, се була відповідь Распутїна. За хвилю щезли санки і замовк бренькіт кінських підків, а на сьвіжий слїд на дорозї повалилась зомлїла постать женщини.

У пару хвилин пізнїйше царський двір пишав ся новою дамою. Вбрана в дорогу сукню, за котру бідна родина на селї прожилаб один рік, циганка Анна проходжувалась по кімнатах Зимової Палати.

Распутїн вірив, що хитрість дівчини і сприт придасть ся йому в многих інтригах і се справдилось дуже скоро. Циганка сейчас зрозуміла нащо вона потрібна Распутїнови і з соба чаю вірностію сповняла кождий його приказ. Вона навіть не підозрівала його. Бачила, що для марної любови він не спрова див її, бо житэ в царськім дворі зовсім иньше від того, яким жили вони скитаючись сибірськими пущами. Вона стала для него радше спільником інтриг, чим товаришкою житя.

Між тим вибухла революція 1905. року і за час тих заво рушень в державі, що поширились по цілій Росії, мав цар до полагодженя цілий ряд иньших справ о много важнїйших, чим позакутні здэлки, яких героэм був Роспутїн. Зразу вірив цар і міністри, що революцію вдасть ся здусити тими самими спосо бами, яких дім Романових уживав віками, себто нагайкою, ша

Російска революція в 1905 р.

блею, або і каноною. Но сим разом се вже не була звичайна то впа одного міста, з якою поліція, чи військо вже нераз бувало давали собі раду. Се ціла Росія встала. Селяньство звідкись на бралось ідей демократизму і домагалось свого голосу в уряді.

А вже такої нечуваної справи нїяк не хотів цар Микола полагоджувати без поради Распутїна. Звернув ся отже знов до него. А та каналїя, Распутїн, вже мішав ся і до важних держав них справ та бувало дораджував Миколї і тепер сейчас зрозумів, що хвиля для царату справдї критична. Він підшепнув Миколї, що сю революцію треба здусити зовсїм иньшим способом. Він радив, щоби Микола наймив кілько мож добрих бесїдників, щоби ті патріотичними бесїдами переконували нарід, що буцїм селяни ставлять страшно шкідливі для цїлости Росії домаганя.

Якраз тодї молодий монах Ілїодор, покинувши свої видіня, покінчив студії Теофанівської Академії зі славою найздіб нїйшого бесїдника. До тої то академії зайшов Распутїн, щоби запізнати ся з Ілїодором. Здаэсь, що нїхто в сьвітї не годен зве сти до купи двох людий, щоби так дуже ріжнились оден від другого, як сих двох Ілїодор і Распутїн. Распутїн стояв на чолї царської кліки, яка журилась, щоби задержати царя в Росії; а молодий монах, ідеалїст, бажав радше руїни царизму. Распутїн чоловік неотесаний, неук, що не знав підписати свого іме ни, а при тім чоловік брутальний, що з дня на день снував щораз то страшнїйші злочини. А Ілїодор, чоловік культурний, розважний, фантаст найкрасших ідей. Такий здібний чоловік при дав би ся Распутїнови, коби лиш схотів йти эго діявольскими стежками.

Зразу Ілїодор обурив ся на пропозицію Распутїна. Він же сприяв більше народови. А тут нїкчемний простак намовлаэ эго зрадити народ і говорить до него від царського імени. Дивно стало Ілїодорови. Він любив нарід, але любив і батюшку царя, бо він голова церкви. А простота царського післанця — щож? — преціньь дванайцять учеників Христа були звичайними, невченими рибаками. В палатї царя він нїколи не був, тож і не знав, яке житя в домі того, що володїв цїлою Росіэю,

тай эї церквою. Тому думав він, що справа царя, се справа рад ше сьвята, невинна, слушна і — він приняв эї.

Незадовго потім зробив Ілїодор свого рода чудовище. Він казав собі зробити величезну гадюку, а верх неї виписати великими буквами "Дух революції." З тою гадюкою їздив Ілїодор по найбільших містах Росії і говорив до народа, що скоро ся гадюка впялить свої зуби в душу матушки Росії, себто в душу народа, то пропадуть царі, пропаде трон, держава, про паде Росія. Підчас своэї бесїди він покликував сильного мущи ну — великана, якого називав "Правдою" і сей запалював гадюку, а з эї пащі вибігала ціла громада дїтий, повбираних за карликів. Ся простенька алэгорія при сильних аргументах Ілїодора мала великий вплив на простий російський нарід. Свої вражіня зхарактеризовав нарід здаэсь найкрасше, коли моло дого Ілїодора прозвано як — "Шалений монах." Під покришкою реформи обдарив цар Росію "Державною Думою" і ре волюція втихла.

Ілїодор пізнав ся за час своэї подорожи з визначними людьми Росії, та довідав ся дещо про вплив Распутїна на дво рі царя. А Распутїн все ще уперто вірив, що эму треба такого енергічного монаха, як Ілїодор, отже постановив собі дістати эго до царського двора і зробити з него такого вірного спіль ника, як Анна. Та знав він, що з Ілїодором буде труднїйша справа, бо богацтвом, та почестями эго не привабить. Ілїодор був чоловік сьвідомий і шляхотний. Проте спробував Распутїн заговорити до него в імени добра народів Росії, себто в імя патріотизму.

Вкінци приїхав Ілїодор до Зимової Палати, але вже з повним недовірэм до Распутїна. Він не був вже монастирським аскетою, але чоловіком досьвіду.

"Я бажаю, щоби ви позістали зі мною тут в палатї, та щоб були менї правою рукою ві всїм" — казав Распутїн.

"Чому?" — запитав Ілїодор.

"Бо знаэте, я чоловік невчений; менї треба вас."

"До чого вам потрібно мене?"

"Бо я ряджу Росіэю і тому хочу, щоби ви помагали менї у всїм, до чого менї вас буде потрібно" — відповів згорда Распутїн.

"Ви рядите в Росії? Яж думав, що то цар рядить."

"А я кажу вам, що я ряджу в Росії" — сказав Распутін гримнувши кулаком об стіл.

"Алеж як се?" — запитав Ілїодор.

"Ходіть зі мною, я покажу вам як".

Распутін хопив Ілїодора за руку і потягнув за собою до просторого сальону. Се була щось якби тронова саля, але люди, що зібрались в ній видались для Ілїодора такими дивними яких він ще в житю своїм не бачив. Всякого рода ворожбити, знахори, фекирі, спіритуалїсти, повбирані в чудернацьке лахмітэ — вся та збиранина таэмного сьвіта була зібрана тут зі своїми приятелями і ждала.

"Що се? Що се значить?" — здивований запитав Ілїодор.

"Заждіть і мовчіть. Дивіть ся і слухайте." — відповів Распутін.

За хвилю увійшов самий цар і сів на тронї з повною повагою, начеб зайшов між товариство князів, або раду міністрів. Цар поговорив щось потихо з Распутіном і сей промовив до зібраних:

"Їх Величество кажуть, що Дума робить богато клопоту. Ставить якісь прямо неможливі домаганя, виходить, що хоче обкроїти, зрабувати права Їх Величества. Скажіть менї, мої приятелї, яку пораду дати Їх Величеству?"

Голота розпочала сейчас свою роботу. Одні шептали щось незрозуміле, иньші лорались зі своїми прирядами, кождий працював в свій спосіб. Вкінци роздаэсь з одного кінця салї дрожачий голос.

"Я бачу, що Дума розвязана. Бунтівники, що засїдали в Думі ідуть домів. Малий батюшка скликуэ нову Думу."

"От знаменито, Ваше Величество." — сказав Распутін. "Розвязати сю Думу і скликати другу і" — тут говорив Распутін півголосом до Миколи — "уважати при сих виборах трохи більше, як при перших."

"Добре!" — відповів Микола — "Добре!" І знов говорив він щось потихо до Распутіна.

"Мої приятелї" — обізвав ся знова Распутін — "Жиди

знов заводять в державі якийсь неспокій. Як радять сьвяті ду хи, що зробити сим разом з Жидами?"

Знов пішла робота і знов дав ся чути голос:

"Я ба у, що Жиди втікають перед козаками. Козаки стріляють, трупи падуть, жидівські голови котять ся по улицях. Земля напоэна кровію собак."

І цар дав розказ на другий погром Жидів.

Якийсь відділ війська відказав ся послуху своїм офіцирам, оскаржуючи їх за страшний гнет жовнірів. Знова зволоч радилась духів, знова радили і цар дав приказ вистріляти збунтованих жовнірів.

Ілїодор постановив собі вже не дивитись і слухати біль ше. Але нащастэ засіданэ сеї нечуваної в сьвітї чортівської ра ди вже скінчилось. Маленький батюшка — цар встав з трону і відійшов. Молодий монах, ранений до глубини серця кривдою невинних жертв, приступив до Распутїна і з виразом погорди і докору сказав:

"То так ти, падлюко, рядиш Росіэю! А я помагав тобі, не знаючи, що за чорт сидить в твоїм мізернім тїлї. Але не діждеш ти мої помочи більше. Днї твої почислені!"

"Ходи сюди" — відповів Распутїн — "не будь дураком." В такий самий спосіб рядять многими державами. Пристань до мене і як маэш добру гадку, щоби поправити дещо в моїй системі, то спробуэмо эї.

"Пристати з тобою? Лучитись з тобою?" — відповів Ілїодор обурений. "Я радше злучу ся з чортом, бо він бодай отверто воюэ, тай не удаэ "сьвятого мужа" як ти собако!"

Распутїн не гнівав ся, що Ілїодор ганьбив эго і називав такими словами. В коршмах в Росії така мова ще не э образою. І не покидав рівнож гадки, щоби придержати монаха коло себе. Ілїодор опираэсь завзято, власти він не побоїть ся, почестями гордить, вигодами, маэтками він гидить ся. Нїчим подібним не привабиш эго. Але э ще одно, більш привабне го ловно для молодого чоловіка і цікаво, чи зможе він вдержати самоконтролю, колиб вмотати эго в таку пробу. І справдї Ілїодор був молодим монахом, що доси жив житэм повздержання і самовідреченя, він не знав вражінь товариства що най-

красших женщин, не знав, що се значить бути окруженим не заховстаною, безвстидною бандою нічних оргій, та ще й серед висших кругів суспільности, в домі царя Миколи! А Распутін, темний мужик, що в житю своїм бідив чорно, та в голоді і холоді вандрував селами, діставшись до царського двора заживав всіх роскоший, що прибагла эго брудна душа. Живучи так близько царя він мусів позбути ся хлопських привичок, мусів обмити ся, розчесати довгі патла, убрати ся чисто, тай попри всю свою простоту він виглядав пристойно. Лиш очи эго не змінялись — очи, з диким поглядом і мізг, що скрив ся поза очима. Эго очи бачили гниль в палаті, а мізг казав эму володіти і жити. Чесні женщини навчились дрожати в эго при сутности, чесні люди волїли уникати зволоч, яка кождої хвилї готова до всякого злочину. А всякий иньший чоловік, чи женщина стереглись лиш, щоби не станути поміж Распутіном, а річию, яку він загадав, бо се значилоб бути прогнаним з палати, або бути висланим на Сибір. Бо хоч як мало власти мав самий цар Микола, то і ту передав в руки Распутінови. Тому власне оргії і пустота, якою верховодив Распутін в палаті царя були найдикійшими. Він розумів, що мало мущин годні встояти перед такою покусою. Ілїодор монах, чоловік молодий. Треба втягнути эго в таке товариство, треба піджогнути поломінь пристрасти, а там він привяже эго до себе.

Тому Распутін не ображав ся, а здержував ся. Просив лиш, щоби Ілїодор не рішав так скоро, щоби трохи затримав ся. Вправдї эго обурюэ лад на царськім дворі, але треба терпеливости, треба комусь направляти те, що хибне. Ілїодор справді перестав дивитись на все скептично, та остаточно згодив ся зайти до Распутіна вечером і запізнати ся з гостями, яких Распутін назвав найблизшими приятелями царя.

Хоч Распутін не був попом, ані ніяким духовником вза галї, ані не принятий Синодом як якийсь бодай урядник, то мусів він вже ради малпованя "сьвятого мужа" вдавати духовника з висшим покликанэм, щось в родї духовного фільозофа. І се вдавав він знаменито. Навіть казав, що власть эго і післан ництво не з сього сьвіта, значить, що тої власти і сьвятости не година эму церква дати. Якесь почутэ казало эму, що гуляще житэ і нічні оргії не э річию похвальною, отже треба було змо

лоти язиком так, щоб обернути кота хвостом. І зволоч потрафив пояснювати цїлу справу ось як: — Природї опирати ся годї. Коли чоловік хоче, щоби Бог его спас, то мусить Бог перше простити гріхи чоловіка. А Бог не простить, коли чоловік не грішив. Треба отже поблажати пристрастям, бо они э законом природи, хоч часом і не подобають ся Богу, а відтак тре

Дами на царськім дворі.

ба молитись і просити о прощенэ. Бо як чоловік не згрішить, то і Бог не буде мав що прощати і готово пропасти спасенэ чоловіка. Така наука можлива хиба у таких гниляках як Распутїн, але в палатї царя Миколи найшли ся люди, що з дитинячою наївностю захопились навіть такою теоріэю, головно женщини, яким таке "спасенэ" подобалось. Тим нічні оргії Распутїна відбувались радше як певного рода релїгійна церемонія.

Недавно вийшла з друку в російській мові книжка про Распутіна, в якій автор знаючи Распутіна особисто твердить, що Распутін фізіологічно і психічно був чоловік ненормальний. А попри те він посідав страшну силу гипнотики в своїх сталевих очах так, що хапав за душу людини без ріжниці чи говорив в часі погідного сонця, чи серед темної ночи. Людий на сьвітї такої сили очий мало. Распутін нїколи не сьміяв ся, хочби навіть і як напив ся. Він потрафив випити три фляшки шампана і ще був тверезим. Випивши пару шклянок "водки" він ставав говірливим, але навіть тоді осторожний. Він був рів нож найвисшого степеня люнатиком. Передовсім женщина не потрафила оперти ся эго волї і впливови. А богато мущин в унїформах, з відзнаками, кидали мундури і віддавались під впливом Распутіна житю звичайного, убогого скиталця.

Распутін скоро піймив, що в него э якась таэмнича сила, якій мало хто годен оперти ся. Спершу він практикував своїх сил в окруженю царя Миколи. Там поводилось эму зна менито. Відтак він як "сьвятий отець" навідував жіночі монастирі. Він мав за собою царя, мав силу гипнотики і "духовника" вдавав добре. Тим і гостив, де лиш зайшов. Він бував часто в жіночім монастирі в Ново Черкаску над Доном, в Ятка, а головно в Ново-Дївічнім монастирі над Волгою. В сім послї днім монастирі мали зайти поважнїйші шкандали бо мати ігуменя мусїла ужити простого хлопського параґрафу. Она найшла кількох мужиків, які приловили "сьвятого отчика" і так порядно обчастували, що той через кілька днїв лежав хорий.

Мабуть подібні "невдачі" піддали рабівникови жіночої чести шалену думку. Маючи славу "чудотворця" випробовану на молодім царевичу Алексїю, Распутін отворив нову місію. Збігалось головно жіноцтво, цїкаве на всякі дива і жіноцтвом він головно займав ся, та орґанїзував до нової "віри", а цїле товариство назвав "Сьвятим Сестрицтвом."

В два місяцї по засноваю сего нового "сестрицтва" в Москві записав Павло Драґоміров, начальник тайної полїциї в своїх полїційних книгах ось такий рапорт:

"Репорт Івана Оборучева, полїційного аґента ч. 1287,

другої дивізії тайної поліції в Москві.

"Після інструкції з головної поліційної кватири і по приказу начальника Драгомірова я навідав ч. 136 Тверская, перший дім коло папірні о 1. годині і 35 м. по опівночи. В кім натї застеленій диваном з малою умебльовкою, застав я зібра нэ нічних поклонників, які клячали перед монахом Григоріэм Новіком (прибране імя Распутїна.) Було там присутних двай цять і вісїм осіб, всї женщини, чотирнайцять з них женщини висшого роду і образованя. Коли я і моїх вісьмох асистантів війшли до кімнати "сьвятий муж" стояв коло столика і читав Эвангеліэ від св. Луки та пояснював своїми словами про кари які треба завдавати свому тїлу. На стїнах кімнати були розвішані образи, які встряслиб чемностію кождої людини, а на стї нї позад монаха Новіка висїла сьвята ікона Новгородської Богоматери. Так як приказано менї всї присутні були арештовані. Коли всї повбирались я приказав відвести на поліційну станцію. Тут позаписувано імя і назви всїх арештованих, їх адреси, як рівнож переведено протоколи з осібна. Переважно всї нічні поклонники нарікали головно на "сьвятого" Распутїна, який уперто домагав ся, щоб эму позволити телэграфувати до цариці. Мій начальний офіцер, Немілов, згодив ся. Около одина цятої години перед полуднем прийшов від царя розказ, щоби безпроволочно увільнити всїх увязнених, та щоб нї найменьшої подробиці про зайшле не допустити до опублїкованя в часописях. О 4.15. год. поспішним потягом відїхав Распутїн до Петрограду.

"Підписано: Іван Оборучев."

Під опікою і охороною самого здегенерованого Миколи і эго жінки цариці, ся нова "віра" Распутїна поширялась дуже скоро. Сибірський мужик "сьвятий отець" потрафив при помочи своэї сили гипнотики з эднати собі товпу "сестер-учениць", а всї они майже без виїмок самі дами висших домів і родів, звичайно лїниві до буденного, чесного житя. Распутїн навчав, що коли женщина уникаэ своэї цїли, она не може спастись, а сеж цїль женщини бути благословенною між жінками. На таких що тижневих "собранях сестрицтва", сором казати, діялись неможливі річи. А брали в них участь, хоч секретно

Монах Распутїн на нїчних забавах з царскими дамами.

найвисші дами Росії, навіть цариця і эї донька Ольга — а Распутін, невмиваний піячина був їх архиэреэм!

До такого товариства "найблизших приятелів" царя впровадив Распутін монаха Іліодора, думаючи, що коли не збо ров эго як попа-монаха, то зломить эго як молодого чоловіка, котрого привабить розпустна забава. А для вченого чоловіка нічо не значить довідатись про тайну царського двора. Та кий чоловік здаэ собі зі всього докладне справозданэ. Він учив ся, що котрий цар в історії дозволив собі на гуляще житэ, то такі царства упадали. Ніневія, Вавилон, Греція, Рим, Фран ція — се держави, що заводили у себе розпусту, нічні оргії і тим власне упали одна за другою. Треба дуже сильного чоловіка, щоби встояв як тиран. Нехай лиш розпуста увійде в дім пануючого, то эго пановапэ вже пропало.

Іліодор переконав ся, що не лиш цар став мишою в лабах котика, а Распутін розбишакою царської палати, але се ціла Росія — улюблена Росія — віддана в руки чортам і прости туції. Він вибіг з палати Миколи і побіг просто до властий ро сійської церкви, щоб дати знати, що робить ся в палаті. А для кругів церкви не було се новиною. Всї знали і все знали, лиш всї дивились крізь пальці, в кождім разї ще не роблено нічого, щоби лиху зарадити. Аж тепер порішено взяти ся за дїло ене ргічно і покласти конець непорядкам в домі голови всеросійської, эдиноспасительної церкви. Скликано отже церковну раду. На раду завізвано Распутіна.

Распутін міг не явити ся, але він не був страшкою. А крім того йому встрілило до голови обернути сей напад собі на побіду. Э в російського мужика повно забобон і релїгійно го підданьства, але э і запекла душа, що коли він зважить ся на хитрість, то буде бояти ся, буде дрожати по дорозі, буде каятись, плакати — а все лиш на те, щоби тим безпечнійше дійти до своэї мети.

Коли отже церковна рада осудила всї провини Распутї на і наложила на него найстрогійшу клятьбу — тоді він здава лось змяк як віск. Він просив о розгрішенэ і торжественно при сягнув, що направить своэ житэ. І хоч на сій раді були самі владики, здавалоб ся учені люди, то преціньониповірили, що

ось вдало ся їм засіяти в чорній душі Распутіна страх перед карою Бога.

А в дійсности не вспів Распутін вийти з церковної ради, як ще борше забув за зложену торжественну присягу. Він сей час побіг до царя і сфабрикувавши акт оскарженя на епископів і Іліодора, без найменьшого слідства дістав від царя приказ, що Іліодор маэ бути скинений з попівства, а другі достойники церкви покарані. Без суду, без слідства. Цар був головою церкви, а Распутін розказував цареви і справа скінчена.

Виходить отже з сего всього, що в Росії не було сили, якаб розторощила голову потворі, що загніздилась в самім серцю Росії. Ох, була ще одна сила. Се не була сила одного чоловіка, чи орґанізації. Ся сила зродилась геть в глибині самої Росії, в сьвідомости верств російського народа і вже почала надобре пускати свої порости скрізь по цілій державі. Память невдачної революції не завмерла. Сила правди, яка э підвалиною демократизму жила в Росії і ставала щораз потужнійшою. Ся сила і лиш она мала спричинити упадок Распутіна.

Но се ще не тепер. З більшою впертостию як перед тим, робив Распутін все по свому. Жаден чоловік, жадна женьщина не була безпечною перед ним. Одна дама сповідалась пе ред епископом. Се була Зоня, дама царської дружини. Епископ вірив, що тепер цар мусить послухати. Він росказав цареви всю історію і цар вправді завізвав сейчас Распутіна, щоби оправдав ся. Але на велике здивованє царя, Распутін удавав як найпевнійшого сьвятця тай заявив, що ціла ся історія се тільки оден фалш, се заговір, щоби позбути ся приятеля і оборонця царя Миколи.

"І я пророкую" — говорив дальше Распутін низьким зворушаючим тоном "що Ваше житэ безпечне, лиш доки я жию. Як Распутін умре, то впаде і трон Романових."

Цар задрожав, та присудив нещасливого епископа на вигнанэ в пущі над Білим Морем.

Но хоч як підло вигравав Распутін побіду, то всеж таки добачував, що довірэ царської родини значно підорване. Він поборював лиш силою своїх висловів, силою підступів, але не доказами. А най би викрилась ще одна така справа як справа

Зонї, то він упаде. А знав він, що подібна неприємність готова знов захопити эго кождої хвилини. Тому з диявольским спритом оплянував він нову сїтку на царя.

Тут в пригоді станула вірна эму як собака циганка Анна. Обоэ сни злагодили якусь чортівську отрую і Анна дала эї маленькому царевичеви. Анна була при тім дамою, що доглядала хлопчика. І час від часу додавала отруї, доки Распутїн не використаэ тої "слабости". Царевич захорував, вянув і зі свого сну не пробуджував ся. Нїякий доктор не в силї був від гаднути, нї віднайти лричини тої нової хвороби царевича. Днї минали і наслїдник російського трону, одинокий син Миколи II. лежав в непритомности без нїякої надії на виздоровленэ. Стративши всяку надію на лїкарів прикликав вкінци Микола Распутїна.

"Я не годен помочи", — сказав Распутїн — "я стратив силу, бо Ви стратили довірэ до мене."

Цар і цариця запевняли эго як могли, що се не так, що они эму цїлковито вірять, хай зрештою переконаэсь о їх вірі як лиш эму угодно, хай жадаэ якої хоче нагороди, а хай лиш ратуэ їх одинокого сина. По довгих просьбах Распутїн згодив ся. Сказав, щоби цар і цариця і їх доньки ішли сейчас до каплицї та щоб там клячіли і молились так довго доки він прийде. Цїла царська родина послухали сейчас розказу, а Распутїн самий замкнув ся в кімнатї царевича. Він дав невинній жертві своэї підлої інтриги антідоту, себто иньший лїк, що приводив хорого до притомности і так пересидїв з ним кілька годин. Хорий хлопчина приходив до памяти, а коли спитав де родичі, тодї Распутїн взяв эго на руки і пішов з ним до каплицї.

Коло вівтаря клячіли цар, цариця, доньки і вся їх служба. Декотрим вже навкучилась довга покута і незамітно дріма ли, але Микола, цар всеї Росії і эго вірна жінка клячіли витре вало і молились.

"Несу Вам сина, Ваше Величество!"

Всї, що молились коло вівтара встали наче на команду. У дверах стояв розхрістаний Распутїн з хлопчиком на руках, який справивши руки до Миколи просивсь на руки до батька. Царевич живий. Распутїн виратував эго житэ. Нїхто не сьмів

тепер говорити, що в Распутїнї нема божеської сили.

"Надприродна сила" Распутїна мала вкоротцї перейти

Циганка Анна.

ще иньшу найкритичнїйшу пробу. Зоня, занепокоэна неславою зайшла до Ілїодора і росказала эму всю історію. Молодий

монах, не зруйнований морально, але безсильний супроти Распутіна призадумавсь на хвилю, а відтак сказав:

Распутін мусить згинути. Убити эго, се акт шляхотний і справедливий."

"Чи думаэте, що я се повинна зробити?" — запитала Зоня.

"Ти можеш піти до него і вдавати, що тебе гризе совість за те, що наразила эго на неприэмности. А коли він відправить сторожу, тоді — "

"Я се зроблю" — скрикнула молода дівчина — "зроблю, не ради мене, але для добра Росії."

Та їй не вдалось. Ще не прийшов час смерти Распутіна. Ніж ранив Распутіна о оден цаль від серця, а Зоню присудже но сейчас на Сибір.

Діявольским інстинктом пронюхав Распутін, що се певно Ілїодор вмочив свої пальці в заговорі на эго житэ і він цілою душею бажав позбутись такого небезпечного суперника. За помочію одного зі своїх шпіонів, Распутін зачислив Ілїодора до товариства анархістів. Ілїодор стеріг ся і Распутінови штука сим разом не вдалось. Але Ілїодор зрозумів, що він не буде довше безпечний зі своїм житэм доки Распутін господарить. Виїхав проте до Христіянії, а звідтам до Америки. Распутін був спокійний. Ворог відїхав в далекі краї і перед ним він вже безпечний. Ілїодор був для него справді великим ворогом. Він знав, що молодий монах не руководить ся чувствами диявольскої амбіції, але любвою до Росії. Таких ворогів Распутін слушно побоював ся.

Здавалось тепер, що Распутін добив ся сили, якої не в силї зломити нїяка смертельна рука. Побідами над того рода ворогами Распутін став ще більш загадочним. Здавалось, що жадна дума в Росії не поважилаб ся станути проти Распутіна. Бо хоч державна Дума вже брала живу участь в управі держа вою, она всеще була мертвою, бо все залежало від царя. Цар був найвисшою інстанціэю в Росії, а Распутін володів царом! В державі був на позір спокій, бодай в порівнаню до попередної революції, хоч в підземілю Росії все сіялось, все тліло

незамітним огнем, з яким династія Романових числилась звичайно вже аж підчас добре поширених розрухів.

Житэ на царськім дворі пішло своїм путем. Вино і жінка взяли ся підкошувати автократію таки на добре і треба було лише догідної пори і Росія могла дуже легко відродити ся. А на чолі цілої гнилі, що розгнивалась все ще стояв той самий Распутін і вірна эму Анна. Она одинока була эму найвірнійшою, готова все до всякого злочину. І сли хто, то лиш она од на, що мала крихітку впливу на безоглядного тирана, лиш она знала, що снував павук царського двора.

Распутін заволодів Росіэю внутр, але звертав занадто малу увагу на політику позаграничну. Так эго і захопила вели ка европейська війна. Не розуміючи зовсім нових подій, Распутін остав ся невтральним. Цариця споріднена з нїмецким троном, та плекаючи в душі нїжні симпатії до Нїмеччини, всею силою старалась, щоби Росія не лучилась до жадної сторони воюючих, та щоб не виступала до війни. Але Микола відчував патріотичний обовязок додержувати державних угод, отже попертий Думою, та можними російської автократії заявив, що буде вірним приреченю даному Франції і Анґлії. Распутін держав ся з далека і лиш приглядав ся, та ждав на обставини, які вдалоб ся эму використати для своэї самовлади. Колиб Распутін був дїйсним політиком, він був би став силою сьвітової слави. А будучи лиш нужденним і то скрайним шарлатаном, він легко попав ся в лапку, з якої доля не випустила эго живим.

Одним з визначнїйших молодих офіцирів російської армії був князь Фелїкс. На царськім дворі він був мало знаний, бо ненавидів порядків в царськім дворі і через те ніколи туди не заходив. Але з вибухом війни військові обовязки поклику вали эго часто до Зимової Палати. Там стрінув ся він з княгинею Іриною і полюбив эї. Він стрінув ся рівнож з "двірскою дамою" Анною, яка знов собі залюбилась в пристойнім офіцерови. Та на лихо князь Фелїкс не звертав найменьшої уваги на "польованэ" Анни, а очима все стежив за Іриною. Анна не була на стільки відважною, щоб таки впрост осьвідчитись Фелїксови, значить треба їй було братись иньших способів, тре

ба кинути якесь погане сьвітло на Ірину і при помочи Распутіна она уплянувала цікавий підступ.

Перш всього она старалась вговорити Феліксови, що Распутін маэ неограничену силу і вплив на цілий дім цара, а пе ред поглядом эго очий не годен втечи нїяка женщина, навіть особи царської родини. Відтак она назначила ніч, коли то Распутін мав зайти до спальні княжни Ірини, а Фелікс мав розбити двері, щоб ввійти і переконатись о тім, що говорила циганка Анна. Распутін не вагав ся стати в прислузї своїй вірній собаці, бо і не мав нїкого, кого би бояв ся, а Анна числила на самий факт, що скомпромітуэ Ірину в очах Фелікса. Лиш на хоробру відвагу Ірини не числив нї Распутін, нї Анна.

Умовлена ніч прийшла. Анна відвідала Фелікса і ще раз безвстидна повторила оскарженэ на Ірину. Колиж Фелікс почав випрошувати собі такі безпідставні доноси на Ірину, она їдкими докорами заявила, що эго улюблена Ірина саме тої хвилї забавляэ у себе — Распутіна. В тій хвили зірвав ся Фелікс і побіг, щоб переконати ся о правді. А за той час княжна Ірина переполохана загадочними відвідинами Распутіна ночію, при скочила до отвореного вікна. Распутін міркуючи, що Ірина певно зіскочить і втече до огороду, вибіг дверима, щоб зловити эї Ірина справдї скочила з вікна і знаючи, що Распутін буде здоганяти эї почала втікати. Князь Фелікс надбіг саме в слушну пору, щоб почастувати Распутіна здоровим кулаком, а княжну занести на своїх руках назад до эї спальні.

Фелікс не зважав на силу Распутіна. Він вірив, що сцена тої ночи вистарчить, щоб витягнути брудну душу Распутіна на сьвітло денне. Сейчас рано він зголосив ся на авдіэнцію до царя, але Распутін попередив эго. Що наговорив він цареви не знати, але Микола заявив Феліксови, що не бажаэ чути того, з чим він приходить до него. Він лиш з повною повагою царя всеї Росії приказав Феліксови, щоби сейчас відїхав на боэвий фронт. Распутін цілий час стояв за кріслом царя і злобно всьміхав ся.

Цариця все ще старалась, щоби відтягнути Росію від вій ни, та довести до заключеня мира з Нїмеччиною. В своїх апар таментах она мала бездротний телэграф і безвпинно перегово

рювала з нїмецьким цїсарем, який тодї пробував на східнім фронтї. Щоби дійти до своєї цїли цариця втаємнила в ту спра ву Распутїна, знаючи, який великий вплив маэ він на Миколу. Она вговорювала эго, що коли допоможе їй заключити осіб ний мир з кайзером, то тим здобуде собі ще більшу силу в Росії. Він згодив ся на плян цариці.

В полевій кватирі нїмецького кайзера на східнім фронтї відбулась тайна нарада. Зійшлись там нїмецький кайзер і Распутїн, тиран і самозванчий хулїган, щоби нарадитись на будучностю Росії. Сї два ватажки обговорювали, що маэ історія написати на сторінках будучих подій.

Порадившись оттак з кайзером спішив Распутїн до цариці, щоби донести їй про всї уложені пляни. Ходило лиш о те, щоби армія в даній час була послушною. А що цар послу хаэ, се не було сумнївом. Проте Распутїн вибрав ся на другу місію, сим разом трохи делїкатнїйшу. Була се місія до велико го князя Николи Николаэвича, який доси вже вславив ся своїми великими побідами і став прямо ідолом цїлої Росії і надїэю російського народа. Він був рівнож одним, що хоч належав до царської родини, то в дійсности не знав нїчого про роз бишацьку роботу Распутїна в домі Миколи царя, анї про тай нї переговори цариці з кайзером. Але те, що треба було эму знати про Распутїна довідав ся від молодого князя Фелїкса.

До головної кватири Николи Николаэвича приїхав Распутїн. Николаэвич вислухав терпеливо все, що шептав эму Распутїн. Відтак перейшов ся великий князь до другої кімнати і покликав Фелїкса.

"Може маэте охоту бути сьвідком чогось, що буде рівночасно частиною відплати за кривду заподіяну Вам?"

Николаэвич здоймив з стїни важку нагайку і зблизив ся до Распутїна. Щось не доброго причував Распутїн, бо почав зі страху дрожати і просити милости. Але великий князь Никола эвич обдумав відповідь для цариці і кайзера і не хотїв зміня ти свого пляну. Він обкладав Распутїна нагайкою аж доки той не повалив ся на долївку.

"Се моя відповідь, а тепер гони!" — сказав Николаэвич і хопивши Распутїна за обшивку викинув за двері.

Не миле справозданэ здавав Распутін царици, але заго
ворщики не давали за вигране. Они не хотїли уступатись пе-
ред опозиціэю одного чоловіка, анї одної певної групи, чи сто
роництва. А великий князь Николаэвич не знав обставин в до-
мі царя. Він не вірив, щоби Распутін міг розпоряджати царем
Миколою і то в справах такої страшної війни, як ся европей-
ська. Він вів дальше свою кампанію проти Нїмеччини і орґані
вав між дипльоматами сторонництво проти заговору цари
До Петрограду він і не показував ся. А се дало Распутіно-
час і нагоду обмотати трон в свої диявольскі сїти. Він ро-
зав Миколї про наругу, яку заподіяв эму великий князь Ни
аэвич і князь Фелїкс. Микола чуючи таку зневагу эго "свя
о мужа" дав розказ, щоби великий князь Никола Николаэ
обняв команду на Кавказї, а Фелїкса переніс знова на инь
й фронт.

Тепер ішла дальша робота до заключеня мира з Нїмеч
ною. Підпише сей мир Микола, то кайзер перевезе всю ар-
о зі східного фронту на захід і поставить эї проти Франції
нглії. Цар знова був ще на стілько російським патріотом,
о довго опирав ся. Але він був оден проти цілого свого дво
а. Распутін і цариця дбали о те, щоби цар як найменьше схо
див ся з дипльоматами Росії, які моглиб піддержувати эго па
тріотизм в некористь їх заговорови. Микола був слабодух. Він
не був здібний до великих річий і дїйсно бояв ся рішати якіне
будь важні справи. В душі він бажав спокою так для Росії, а
ще більш для себе самого. З одної сторони бажав спокою, а
з другої обмотувала эго щораз то більше жінка і Распутін сво
їм заговором мира, а ще в додатку Распутін при помочи шпі-
онів приводив перед Миколу людий нїби анархістів, які відкри
вали перед ним нечувані пляни та заговори на эго житэ, та на
поваленэ династії Романових. Не було проте сумнїву, що Ми-
кола упаде жертвою заговору. Той день зближав ся. Вкінци
Микола почав годити ся на мир, який був би зробив кайзера
володарем мабуть цілого сьвіта.

Але князь Фелїкс побоючись о долю Ірини з одного бо
ку, а з любови до Росії знов з другої сторони, рішив ся на
скрайний крок, щоби позбути ся гадюки, що загніздилась в

Цар і Никола-Николаэвич на боевім фронті.

самому серцю Росії. Він потайки приїхав до столиці, тай злучив ся з стороництвом, що тоді дуже поширялось, а якого ціль лию було ратувати Росію хочби навіть коштом поваленя династії Романових. Они знали, що головним ватажкою цілого

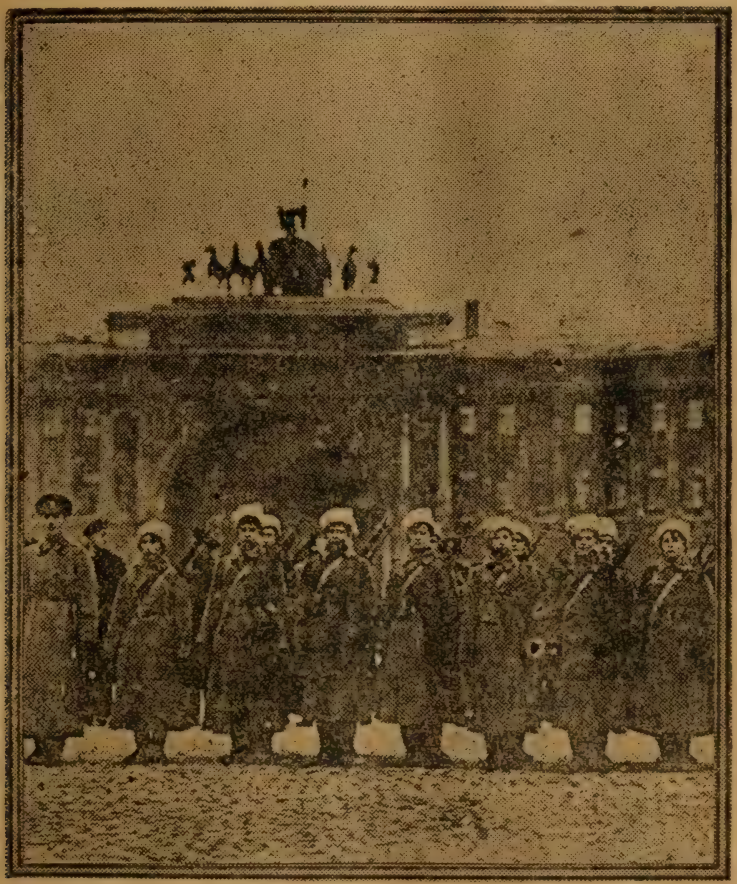

Жіночий "Баталіон Смерти" в Росії.

заговору э Распутін і знали рівнож, що нічого не поможе витягати эго брудну душу на сьвітло денне. Бо хоч цар знаэ вже богато лихих вчинків Распутіна, то все таки слухаэ эго, бо ві

рить эму. Не лишалось проте нїчо, як лиш злагодити Распутї нови лапку при помочи гри, якої він уживав проти других.

Та се був лиш поки що плян порішений, але не виконаний. А дістати очайдуха, сїм миль з за пекла в свої руки не так легко. Се було отже питанэ, на котре нїхто не давав відповіди. І знова Фелїкс рішив ся на спосіб, який або вдасть ся, або присудить йому смерть. Він післав по Анну.

А Анна була женщиною, що походила з простолюда. Того самого російського народа, який весь покритий був тим самим струпом тиранії, який віками зносив те саме ярмо жорстокої російської самовлади. На самому днї серця Анни тліла та сама іскорка гнїву, жалю і бажаня — волї! Треба було лиш ту іскру піддути. А Фелїкса она любила, він був для неї ідеалом, на який она так завзято полювала. І він росказав їй всю небезпеку вітчини, всю підлість заговору прихильників Нїмеччини. А чуючи з эго уст таке довірэ до неї, она вірила, що зможе зэднати собі эго симпатії для себе.

"Распутїн мусить згинути" — сказав вкінци Фелїкс.

Анна сидїла мовчки і в душі боролась. Щож зрештою значить Распутїн для неї? Він ужив эї як вірну собаку виключно для своїх цїлий і свого добра. Він нераз був невірним для неї так само як і для других. Она вглянула в свою совість і бачила, що она вже нераз брала участь в злочинах, она начеб і сотворена була лиш на те, щоб робити зло, тай не для своїх плянів, а в службі другим. А тут она маэ нагоду направити все лихе одним великим дїлом і то для добра вітчини. Она з увагою слухала примірів з історії про Чарлоту Кордей, та про Жоанну д'Арк, женщини, які по геройски служили вітчинї і імена їх на віки записала історія. Вкінци Анна згодилась помочи до безпощадного знищеня чоловіка, який готов запропастити Росію так як остаточно запропастив і эї.

Распутїн, увірений що здобув вже свою побіду над Миколою і сепаратний мир між Росіэю, а Нїмеччиною буде остаточно підписаний, сидїв спокійно та дожидав, що от може нинї завтра уложені пляни стануть дїйсними фактами. Анна прийшла до него. Як вірна собака почала леститись коло него. Між тим говорила, що найшла эї якась туга і она бажалаб якоїсь

тучної забави такої, як бувало він нераз устроював в царськім дворі. Оно не пора на забави серед клопотів дня, алеж справи полагоджено так як хотів Распутін, отже все безпечне. Распутін вправдї здержував ся від піяньства, та оргій, алеж так по чернечому годї все жити. Анна заявила, що ту монотонність треба конечно перервати порядною забавою, деби всї клопоти буденного житя позабути на час, втопити в добрім винї, та нічній оргії.

Распутін зразу лиш вперто мовчав, але вдійсности противив ся лиш на позір. У нім розбудило ся гуляще житэ. Всї справи були у него так як полагоджені, а нім Микола підпише угоди з Німеччиною, то варто щоб добре забавити ся. А там вже будуть иньші сьвітлі днї, слава, нагорода від кайзера, неограничена сила в Росії і проче. Распутін лиш нерадо годив ся на те, щоби такий баль устроїти не на царськім дворі, а десь в осібнім, чужім домі в Петроградї. Але Анна своєю жіночою хитростію знов перебігла эго, що мовляв цар і так бувало дивив ся на такі забави більш крізь пальцї, а тепер, коли розходить ся о те, щоби підписав мир з Німеччиною, то лїпше не непокоїти эго. Бож він вправдї згодив ся підписати, але ще не підписав. Не треба отже наражати эго. Він мусить полагодити всї подробицї мира, обдумати, довести справу до ладу, отже найкрасше нїяк не перешкаджати эму в хвилях так важних справ. Распутін не опирав ся.

Прийшов день забави і ніч, яка мала рішити, чи Распутін маэ гнити, чи жити.

Баль устроэно, але такий, який лиш годин устроїти Петроград, столиця царя всеї Росії. Був се бенкет, на який зовсім сьміло можна було запросити самих римських імператорів. Години минали. Найкрасше вино плило струэю. Распутін сидів побіч Анни і преспокійно випорожнював чашу за чашою. Дав но він вже так забавляв ся. Оргія заходила до своїх крайних границь. Не було вже чоловіка, анї женщини, щоб не шалїв в розгарі забави, все пяне до нестями. Одна лиш Анна послугуючи вином Распутінови, пильнувала, щоб напивсь він як най більше і дожидала загадочного кінця сеї оргії.

Нараз відчинились двері сальону і до середини вихав за

маскований козак. Піджогуючи коня острогами він вискочив на довжезний балевий стіл і їхав в другий конець стола, де сидів Распутін. Дороге начинэ, шклянки, фляшки, дорогі вина, все то з лоскотом і бренкитом розсипалось на всї боки. Перестрашені гості розбіглись, кождий втїкав куда лиш міг. Распутін держучись заледви на ногах пробував і собі втїкати, та тут вискочило наче з під землї других шістьох замаскованих козаків і в однім моментї обскочили эго зі всїх боків. Тут не було вже часу.

"Для Бога і добра Росії!" — крикнув оден з замаскованих козаків і подав Распутінови набитий револьвер. "Ти жив як собака, умирай бодай як чоловік!"

Гримнув оден вистріл, а за ним сейчас в оден раз других шість і Распутін, той паразит Росії повалив ся мертвий на долївку.

Всї сьвітла сейчас погашено. В одну мить хоплено тїло і бічними улицями вивезено і з моста кинено в ріку Неву.

Випадок захотїв, що мостом переходила тої хвилї якась звичайна собі жінка — селянка. Побачивши, що кинено когось в воду, она підбігла і побачила в водї лице Распутіна. Жінка побігла сейчас в місто, а перебігаючи улицями кричала:

"Распутін загинув! Распутін мертвий!"

Сензаційна вість в одну мить поширилась по цілій столици і з тисячів уст чулось лиш одно: "Распутін мертвий!" За годину ціле місто було на ногах. Чоловіки і жінки спиняли одні других по улицях. Дзвони почали дзвонити. Завізвано військо, щоби розгонити товпи народа по улицях, але військо відмовилось послуху своїм офіцирам. Почалась справдїшна російська революція.

А в Зимовій Палатї напів в розпуцї сидів цар Микола Романович. Він ожидав всяких можливих вістий, бо вірив, що кінець эго панованя близький. Він нагадав собі пророцтво Распутіна, що з эго смертію упаде і пановань Романових в Росії. Він все те вірив, що в Распутінї була якась напів божа душа.

А в дїйсности, се лиш історія повторила щераз свій незбитий доказ, що найбільші події в борбі о свободу народів стають ся саме тоді, коли найгіршого рода розбишаки нама-

гають ся скрайно нїкчемними, брутальними способами задер жати той нарід в неволи, в ярмі. Тиранїя англїйських королїв принесла Англії — парлямент. Гнет заслїплених автократів дав

Салдати, які перші підняли революцию в Росії.

почин американському демократизму. Жорстокість монархів перетворили Францію в републику. Так само Распутїн своєю тиранїэю потрутив Росію до самовідродженя.

АВТЕНТИЧНА ІСТОРІЯ СМЕРТИ РАСПУТЇНА.

Оповіданэ про смерть Распутїна таке як подав монах Ілїодор ріжнить ся з оповіданэм більш автентичних жерел. Можливо що Ілїодор по утечі до Америки писав кінцеві події з оповідань, а відтак приноровив цїлу схиблену подію до фотографованъ кінемотографу. Автор книжки в російській мові, як рівнож історія про смерть Распутїна в англїйскій мові представляють факт смерти зовсїм відмінно, хоч дїэві особи лишають ся майже ті самі. Розуміэсь, що причини убійства Распутїна представляють ся в автентичних оповіданях більш шкандальними і страшнїйшими.

Незмінними лишають ся оповіданя про позакутне нечесне житэ Распутїна в ново-заснованім "сестрицтві" до котрого на подив, належали самі женщини висших родин і домів. Звісно, що коли до такого "сестрицтва" належала сама цариця і эї донька Ольга, то і прочі дами не могли бути "простого роду". Всяким оповіданям про ріжного рода шкандали в визначних домах — нема кінця. І хоч богато мущин рішали ся убити падлюку Распутїна в пімстї за збещещенэ жінки, або доньки, то головним і безпосередним мотивом убийства Распутїна була мабуть безперечно эго страшна державна зрада.

Зараз з першою вісткою про війну Росії проти Нїмеччини старалась цариця, сестрінка кайзера, щоби довести до сепаратного мира Росії з Нїмеччиною. Про се не сьмів знати анї цар Микола, анї тим більше нїхто з патріотичних проводирів Росії. Одиноким эї дорадником був кайзер Вільгем, з ко-

трим она порозумівалась своїм приватним бездротним телэгра фом, а відтак при помочи безчисленних нїмецких шпіонів. А позаяк Распутїн в эї очах був "спасителем" эї сина, а в слїд за сим став не лиш "сьвятим отцем" але і чоловіком, що бажаэ спасеня цїлої Росії, розуміэсь в користь Нїмеччини, то цариця Александра втаэмнила до своїх плянів також і Распутїна, чоло віка, що готов був за солені нїмецкі гроші снувати найбільш огидну державну зраду. Распутїн, найблизша особа цариці і як такий, що своїм гипнотизмом прямо розказував цареви і цариці, став незадовго ватажком нїмецкої шпіонажі в Росії. А "сестрицтво" було не лиш місцем нічних оргій, але згодом було головним кублищем і осередочною кватирою нїмецкої шпіонажі.

Невдовзї по замордованю Распутїна вибухла в Росії ре волюція і революції треба завдячити, що революціонери пере шукали як слїд мешканэ Распутїна, та в півници віднайшли огнетревалу касу, в якій Распутїн складав і переховував всякі документа, тайні припорученя кайзера, та переписку і иньші шпіоньскі секрета. Передаючи і прочитуючи сей цїкавий архив розуміэмо ясно, чому треба було комусь оплюгавити собі ру ки кровію такої огидної потвори як Распутїн.

Довідавшись про тайні заходи цариці до заключеня се паратного мира з Нїмеччиною Распутїн перш всього довідав ся хто эще э по сторонї царицї. Найкрасші державні позиції були отворені власне для прихильників такого мира. В той спо сіб Борис Штірмер, з роду Нїмець, увійшов до уряду царя Ми коли і незадовго, на глум цїлій Росії, став преміэром. Він був першим приятелем Распутїна. Распутїнови відділено було в зи мовій палатї чудово прибране мешканэ, але він волїв тепер ви наймати осібний дім на дїльници Гороховая, зараз попри па лату. Там відбувались "сьвяті собраня", а також шпіоньскі на ради. Там Распутїн прямо рядив цїлою Росіэю.

Треба було всего одну годину часу, щоби з колишнього огородника зробити епископа Теофана. А в пару день пізнїй ше той самий чоловічина, що заледви умів букви прочитати став прокуратором сьвятїйшого синоду.

Всякого рода катастрофи ставали буденними подіями. Там експльодувала фабрика амуніції і сотки людий втратило житэ, а тут знов зійшлись два потяги і подушили сотки жовнї рів, то обкрадено маґазини, то поживу затроєно і т. д. Що Ра спутін був в безнастаннім порозуміню з кайзером і головною нїмецкою кватирою шпіонажі сьвідчать документа. Всї ті доку мента цифровані, а розвязку до їх відчитуваня найдено між Распутїновими документами. Понизший документ, се оден з таких цифрованих документів, присланих з Нїмеччини до Распутїна:

Номер 70. Август 16. 1916.

"Ваш репорт про дїяльність Крузенштерна (командант 28 корпусу) як рівнож про приятельскі відносини Сахарова і Япанчина (два визначні члени Думи), ми одержали. Фірма Бер хмана в Киэві висилаэ на кредит Лїонне в Петрограді 120.000 (сто двайцять тисяч) рублїв для Вас (Распутїна) і таку саму суму для С. (Бориса Штірмера, преміэра Росії).

В такий спосіб незабаром займили перші уряди такі іме на як: Борис Штірмер, преміэр; Протопопов з текою мінїстра; епископ Теофан, прокуратор; Сабуров, двірский офіціялїст; Іванїцкий, секретар мінїстерства заграничних справ; Курлов, за відував поживою Росії; Никольскі, наглядав транспорту амуніції.

Кождий з сих мінїстрів прибирав до себе своїх прияте лїв за секретарів та иньших офіціялїстів. Курлов, як мінїстер внутрішних справ громадив коло себе всїх чорносотенців, уби рав в полїцейські мундури і давав інструкції де маэ ся викона ти яке убійство непожаданого урядника, чи патріота.

Робота шпіонажа була видна, а однак нїхто не потрафив довести, бо все роблено скрито під охороною Распутїна. Вистарчило Распутїнови загрозити цареви що виїде на сибір і престолонаслїдник умре і вже цар дав розказ щоби застано-

"Інструкції: Скажіть С. (Штірмерови) щоби ужив такий плян проти Думи. З архіву мінїстерства нехай дістане лїсту імен російських революціонерів скрайної школи. Сих він може на наш розказ поарештувати, судити воэнним судом і постріля ти. Але в секретї він зробить з ними инакше. Під охороною

своєї власти нехай наділить грішми і пішле між робітництво як аґентів. В той спосіб він зорґанізуэ осібне число про-ґерманьских соціял-демократів, які підуть до Петрограду і будуть працьовати побіч анархістів, толстовців, комуністів і чер воно-соціялістів. При помочи такої пропаґанди між робітництвом ми зможемо устроювати страйки по фабриках амуніції і катастрофи. Нехай лиш они намовляють робітництво до страйків і повстаня і нехай накликують тим робітництво до утворення європейської соціялістичної републики. Сей плян подобаэсь робітничій клясі і така робота вже поплатилась нам в Ірлян дії. Ваш одинокий противник, се Ґучков, але постарайтесь, щоб цариця перегородила эго діяльність.

"Приэднуйте на свою сторону як найбільше членів Думи. Подавайте час від часу свій рахунок, а фірма Бархмана буде піддержувати кредит Лїонне.

"Ми ожидаэмо добрих успіхів Ваших услуг, які високо цінить эго Величество і які будуть Вам щедро винагороджені коли дістанемо Росію в свої руки, що довго не забавить.

"Припорученя: Скажіть С. (Штірмерови, преміэрови і пахолкови цариці) щоби як найбільше стеріг ся князя Димитра. Він маэ в своїх руках лист Надії Литвинов в справі підкупу Брусілова. Ся женщина перебуваэ в готели Ребіна в Петрограді. Старайтесь за всяку ціну дістати той лист в свої руки, бо се страшно компромітуючий документ. Професора Мілюкова треба спрятати. За сю прислугу виплатить ся десять тисяч рублїв. Можете наняти І. або Б. Оба они потребують гроший.

"Скажіть Аннї (Анна Вирубова, перша дама царицї, вірна собака Распутїна) щоби переказала царици приняти женщину імя Байсмен, она буде просити авдіэнції в полудне, 30 августа. Она маэ устно переказати щось від кайзера. Вам треба познакомити ся з княжною Зіною Клоэвною з Воронього. Она маэ знакомство серед мілїтарних властий і эї услуга Вам придасть ся.

"2. — (шпіон, якого імя годі відшукати) поробив заходи, щоби на 29. августа о 11.30. год. устроїти експльозію в фабриці амуніцій в Крестовску. Елэктричний дріт пущений через ріку Неву і все готове.

"Поздоровленэ від всїх трох нас. — Н.

Такі письма діставав з Берлїна "сьвятий отець" царицї, ватажко Распутїн. Відповідь Распутїна на повисше письмо го ворить про чорну душу розбишаки:

"Письмо і гроші одержав. С. вже робить. Вже поінфор мував эї Величество. Все приготоване до жнива. Чим більше катастрофів і втрати житя людий, тим красше вражінэ для вас. С. (Штірмер, преміэр), вже вислав чотириста скрайних ре волюціонерів до роботи з грішми і інформаціями. Завважав всї ваші точки. Мартос іде з сим до Гелсінґфор і там зажде на дальші ваші припорученя.

"Не дістав ніяких вістий за Англїйця К. Прошу прислати. Найлїпше арештувати буцїм за шпіонажу. Эсли так, то при шлїть підробіть які документа для оскарженя. — Гр." (Григорій Распутїн.)

Номер 70. з котрим Распутїн переписував ся, се "Гф. Ехенбурґ фон Штутбарт" якого дійсне імя э Штайнгавф, началь ник головної цїсарскої шпіонської кватири в Берлїнї. Сей Штайнгавф чотири рази їздив до Петрограду до Распутїна ще перед августом 1914. року.

Згаданої повисше днини зголосилась до царицї дама Елена Байсман. Авдіэнцію призначено на другий день. Цар від їхав на боэвий фронт. Присутним був лиш Распутїн. Згадана дама подала царици власноручний лист від кайзера, а другий лист Распутїнови. Лист той найдено між иньшими документа ми. Э се власноручне письмо кайзера н нїмецкій мові:

"Рішучо приватне і довірочне.

Головна кватира в Франції,
Монтмоди, августа 10. 1916.

"Про Ваші сьвітлі прислуги говорив менї "Гер" Штайн гавф. Ґратулюю Вам, щасливий, що знаю, що цариця Алексан дра маэ у Вас так доброго і розумного дорадника. Ви зробили богато, але ще э богато до дїла для Вас.

"Ваші приятелї нехай старають ся, щоби все був брак амунїції, нехай все дають знати до Берлїна про всякі замовле ня амунїції і вибухових матеріялів з Англії так, щоби ми могли

завчасу наглядати за посилкою при фінляндських портах і ни щити. Припоручаэсь катастрофи желїзничі, та по фабриках амунїції. Штайнгавф посилаэ Вам шістьох аґентів спосібних до таких підприэмств. Ваші приятелї нехай дадуть їм урядові охоронні папері і нагоду до їх роботи.

"Я піддав деякі гадки Эї Величеству, які она обговорить з Вами. Найнебезпечнїйшим Вашим ворогом э тепер князь Юрій Львов, який маэ богато сторонників. Колиб змогли покла сти конець эго дїланю, то позбулиб ся небезпеки. Для Вас се можливо. Поговоріть з Эї Величеством. Э се моэю цїсарською волею, щоби уложену між нами для Вас плату подвоэно від сегоднїшної дати.

Поздоровленя.

"Вільгельм Р. і І.

В такий огидний спосіб зраджувала російська цариця і Распутїн цїлу Росію. Про кождий атак російської армії знали Нїмцї наперед, а в наслїдок того гинули тисячі найкрасших жовнїрів Росії.

Через два місяцї потім руйнували Росію всякі катістро фи. Чотири експльозії вибухли одна по другій: дві в Петрогра дї, одна в Москві, а одна в Костровна. А майже що другий день мусїла бути желїзна катастрофа і то звичайно потягів, котрими транспортовано військо на боэвий фронт.

Ті мимо всїх сих перепон, ґенерал Брусілов доконував великих подій над Припетом і в Румунії. Десь в половинї августа сей ґенерал забрав від Нїмцїв 7.757 офіцирів, 350.000 жовнїрів і 405 тяжких армат. Така робота розуміэсь не подобалась кайзерови. І тоді дістаэ Распутїн лист з Берлїна такого змісту:

"Ф. Г. 2.734 — 22.

"Меморандум від ч. 70. Август 29. 1916.

"Рішучо жідаэ ся, щоби унеможливити офензиву над Припетом, а зробити так, щоб центральні держави мали там побіду, так як обіцялисьте в повідомленях з 1. липня. Ви не додержуэте слова! Що з вами? С. (Штірмер, преміэр) своїми

промовами підбадьорюэ Росіян. Зі своїми тріюмфуючими телэграмами до Асквіта (анґлійського преміэра) він мусить дати собі спокій. Сим він лиш додаэ духа союзникам. Такий поступ вперед мусить бути стриманий. Дальше, фабрики амуніції в Вологда і Болобоэ ще не знищені, а ми сего жадали. Ми знаэмо, що К. (годинникар Карцов, який висадив у воздух фабрику в Виборґ, причім згинуло 400 людий) і пані Р. (Раэвска, котрої батько був за часів Протопопова міністром внутрішних справ) обоэ арештовані і розстріляні. Поки що розуміэмо, що ви поінформували поліцію про сих двоэ людий тому, то они любились і булиб зрадили нас.

Тайні припорученя: Миколї Мазарови припоручіть зни щенэ фібрики в Вологда і Болоґоэ, а пані Фляйшер нехай по може эму — обоэ дістануть по шість тисяч рублів за прислугу.

"Позаяк доси ви ще нїчого не зробили щоби здержати офензиву над Припетом, то жадаэмо, щоби ґенерала Брусіло ва усунути в такий самий спосіб, якого уживалось в других ворожих державах. Пішліть довірочного післанця до доктора Клонэва в Казанї, а він дасть "піґулку." Він буде знав. Те що в піґулці кинути до якогобудь напитку — оно дїлаэ відразу. Клонэв Нїмець і эму можна зовсїм звіритись. Брусілов маэ слугу — жовнїра Івана Савича, а він маэ приятеля Бориса Колтчака, жовнїра з 117 регїменту інфантерії в Міньску. Колтчак був в нашій службі через пять років, эго треба взяти до сего дїла і помочи эму, щоби відвідав Савича в головній кватирі. Там він може кинути "лїк" в страву, або напиток. Як виконаэ се припорученэ, то виплатіть эму секретно двайцять і пять тисяч рублів. Савич любить сестру Колтчака, а се Колтчакови по може богато. Стеречись треба Марії Устраялов, бо она заздростить сестрі Колтчака.

"Ґенерала Корнїлова можна спрятати ручним ґранатом, який нїби нехотячи упав з рук жовнїрови. Так як зроблено ґе нералови Жуковскому в Пултдску минувшого марта. Сю робо ту добре би повірити Павлови Крижицкому, жовнїрови з 17. полку ґранадирів. Він спритний їздець і доносить розкази до головної кватири. За сей вчинок можете виплатити тайно до

вісімнайцять тисяч рубрів.

"Дальше, присилуйте конечно царя, щоби сейчас казав увільнити Поленова, Левицкого і паню Эріх, яких арештовано в Витебску. Эсли найдено які папері коло них, то нехій ім звер нуть. Документи сховані певно або в Очотнім Банку, Гевске, або в Лампе. Дістаньте їх, бо в них э річи, які оскаржилиб С. (Штірмера) і В. (Анну Вірубову.) Слїдство зглядом сих осіб треба сейчас застановити, а тих, що її арештували усунути з урядів. За се дістіне осібну надгороду." — С. - 70."

Діставши сї припорученя, Распутїн взяв ся сейчас до дї ла. Другої днини він був у царя і казав, що мав в ночи "відї нэ", що в Витебску нежичливий ґовернор фалшиво оскаржив і арештував троэ людий щирих патріотів Поленова, Левицко го і паню Эріх. Всї троэ увільнив цар телэґрафічно, а ґовер нора нагнав з уряду.

В кілька днїв пізнїйше їхав ґенерал Брусілов до Петро граду на конференцію з мінїстром війни. В тім самім потягу їхав і жовнїр Калтчак. На нещастэ каву з отруэю випив не Бру сілов, а майор Добровольский, який і помер загадочно смер тію чотири днї пізнїйше.

В десять днїв скоїлось нещастэ і Корнїлови. Жовнїр, як ий не мав нїякої причини бути близько ґенерала, буцїм при падково пустив з рук ґранат, який на місци убив коня, але Кор нїлов остав живий, зранений лиш над лївим оком. Кождий ві рив, що то припадок.

За сим дістав Распутїн замітне письмо з Берлїна:

"Меморандум 26874. 327.

"Ч. 70 посилаэ до вас сестру Молфету, норсу італїйско го Червоного Хреста. Эї номер буде 168. З Берлїна виїжджаэ на 3. с. м. і поїде через Ґотенбурґ. Просимо поінформувати П. (Протопопова) і зажадати, щоби дав їй охоронні листи і потрібні пашпорта. Она буде перебувати в домі Б. (Буков, ко жухар на Верейская, нїмецкий аґент).

Эї задачою буде познакомитись з молодим адвокатом Александром Кереньским. Се собі ще звичайний чоловік, але ми віримо, що в будуччинї він може мати великий вплив і шко дити нам. Панї 168 буде підкуплювати эго, а відтак наробить

эму з того шкандалів і попсуэ эму каріэру в очах публики. Можливо, що треба буде эго зовсім усунути, та се лишаэмо вашому рішеню. Ном. 168. маэ з собою срецтва і буде робити що скажете.

"Тайні припорученя: Пробуйте переконати Эго Величество, що М. І. Терещенко (тодішний міністер заграничних справ) небезпечний і мусить бути арештований. Коли зроблять трус в эго хатї в Киэві, то найдуть компромітуючі документа, які підкинув С. (нїмецкий шпіон Шумахер). Терещенко хоче виявити вчинки С. (Штірмера) отже треба эму сейчас перешкодити арештом.

"Сей другий лист передайте царици і скажіть, що все, що она жадала в попереднім письмі, сповнить ся.

"Скажіть С. і П. (Штірмерови і Протопопови) що брак поживи в Росії треба завдячувати нездарности Бірілева. Нехай здеґрадують эго а настановлять другого, який поведе так, що би завести голод. Коли би поширити пошесну хоробу в Москві, Казанї, Харкові, Одесї і других містах, рівночасно з голодом, то се помоглоб богато Нїмеччинї. Ми вже думали над сим і рішили поширити холэру. Але подумайте як ви і давайте знати, а все решту полагодить ся. Петроград треба охоронити від слабости, бо там царська родина і ви всї.

"Післанець позістане в Петроградї через чотири днї і зажде на вашу відповідь. Гінденбурґ домагаэсь, щоби взяти частину армії зі всхідного фронту на західний. Ви мусите заряди тити голод і помір в державі, защо дістанете спеціяльну нагороду так, як за погром під Варшавою."

В тиждень по сім, відбула ся тайна нарада в домі Распутїна. Присутними були: Штірмер, Протопов, епископ Стряпчев, Махуїлов деректор тайної полїції за часів Штірмера, і дама Малфета, що щойно прибула з Берлїна. На нарадї порішено, що Керенського, молодого адвоката треба убити, бо він знаэ богато за їх шпіонажу і може легко відкрити їх роботу. Припоручено дамі Малфета, щоби наняла до сего убійства Варшавського жидка Левіньского, який готов за грошї убити когоб то не було.

Саме в три тижні Кереньский мало не пожив смертію. Вертаючи пізно домів, переходив він коло шпиталю Александра. Тут вистрілив до него жидок Левинський три стріли, але

Кереньский, бувший преміэр Росії.

на щастэ всї три рази хибив.

Важнїйшою справою для зрадників були другі припоручення з Берлїна, головно голод і холэра. Бажали они сего нещастя тому, щоби тими нещастями присилувати Росію підписати

сепаратний мир з Нїмеччиною. Они відписали до Берлїна і дї стали таку відповідь:

"Ч. 70. Предложив ваші поради і всї принято. Він посилаэ вам Карла Енке, котрого число буде 229, бактеріольоґа з Франкфурт. Він поїде кораблем через Малмо. Тим самим кораблем прийде посилка овочів для фірми Яковлэв і Ко. в Москві, сто двайцять і шість бочок канадийських яблок і девяде сять кошів жовтих бананів. Сї овочі вишлесь до Казену, Харкова, Одеси і по других містах. Постарайтесь, щоби П. (Прото попов) зарядив скору доставу посилки.

"Ч. 229 маэ всї інструкції для Яковлева. Овочів не треба розпечатувати, або їсти, бо они страшно небезпечні.

"Холэра повинна вибухнути в три тижнї. Ми сподїэмось що П. (Протопопов) подбаэ, щоби доставлено овочі на час. Овочі роздати між запомогові товариства, а ті роздадуть бід ному народови.

"Проти ґенерала Острофадского, ґенерального інспекто ра кінноти треба зладити оскарженэ" не за зраду. Післанець дасть вам документа (підроблені) які доказують, що він пере продував державні тайні Австрії. Він небезпечний нам.

"Ч. 229 буде особисто доносити вам про переговори з Румунїэю, а також про нищенэ воэнних матеріялів які прихо дять з Анґлії до Росії.

"Ч. 70. доносить нам, що фабрику нїтро-ґлїцерини в Ви борґ вже знищено цїлковито причім погинули майже всї робіт ники тої фабрики. Прошу заплатити Е. (хеміст на імя Павло Ек) обіцяну суму гроший.

Такі самі овочі наповнені мікробами холэри найдено в нїмецкім конзулятї в Букарештї. Лист від Карла Енке до Распутїна каже, що овочі доручено до Яковлева і вже розсилаэсь до ріжних товарист і люди розбирають з подякую. Дещо післано до Богородичного монастира в Казан, а дещо також до Тов. Св. Георґія в Киэві.

Три тижнї минуло, але холэра не вибухла. Распутїн вид но писав до Енкого яка причина, що овочі не дїлають, бо той відписуэ ось як:

"Овочі через спізнену доставу стали зовсїм невідповід-

ними для вжитку. Велика се шкода зважившн всї труди тих, що ті овочі подарували."

А мимо того санїтарні власти занотували кілька випад ків холэри в декотрих містах. Але Провідїнэ Боже спасло Росію сим разом.

Рівночасно була ще одна для Нїмеччини важна справа. Румунія не виступала до війни, бо ще не була приготована, а певне, що она стане по сторонї Росії. А в Румунії э хлїб, э наф та, олива і другі дуже потрібні річи для Нїмеччини. Треба отже було підступу і Берлїн оплянував. Распутїн дістаэ ось таке письмо:

Меморандум 27546. 112.

"В Добруджу доходять справи до крізи. Натиснїть на С. (Штірмера, преміэра) щоби переконав царя, а ви про те саме поговорите з царицею, що треба конче присилувати Румунію, щоби станула до війни проти нас. Она не може бути довше невтральною. С. нехай так уложить депешу, щоби се виглядало як ультіматум від нас. Як не хоче станути по сторонї Росії, то нехай іде проти неї."

Распутїн допильнував справи. В три днї пізнїйше Румунія, неприготована, виповіла Австро-Угорщинї війну. На се Нїмцї були приготовані, а Распутїн зі Штірмером, Протоповим і декотрими ґенералами армії помагали. Ґенерал Мекензен натиснув на всхідній лїнії. Обіцяна поміч з Росії не приходила, Румуни лишились самі і то з нїчим напроти нїмецкої сили і Румуни цофались а Нїмцї забрали величезні засоби збіжа, нафти, оливи, та здобули собі комору тих засобів на будуче.

Те все робила чорна російська рука на те, щоби упадком Румунії, невдачами російської армії, нещастями внутр Росії щоби тим всїм присилувати царя Миколу, аби підписав мир з Нїмеччиною. В тім они бачили спасенэ Романових і цїлої Росії. Нїмеччина знов мала щей друге на цїли, а іменно, ужити всего східного фронту проти заходу і бити Англїю. І коли почала Румунія підупадати, шпіонська зґрая зі Штірмером і Распутїном на чолї причипились царя, щоб підписав з Нїмеччиною сепаратний мир. І був би неоглядний Микола вже підписав, якби се оден чоловік, оден лиш сивоволосий старий козак

депутат Думи — Мілюков.

В місяцю жовтни 1916 року робота клїки шпіонів була вже на стільки явною всїм, що патріоти Росії мусїли завязати тайні ґрупи для висліджуваня шпіонажі. Між иньшими архикнязь Никола, Сербій і ґенерал Вернанде взяли ся слїдити зраду ґенерала Сухомлїнова. Назбиравши доволї доказів і доку ментів повисші три російські патріоти подали цїлу справу Сухомлїнова до преси, за чим розуміэсь мав слїдувати судовий процес. А було се в інтересї Распутїна не допустити до процесу, бо там викрились би і другі шкандали. Цариця перебувала тодї в Лївадії. Довідавшись про клопіт Сухомлїнова, цариця сейчас висилаэ до царя ось таку телэґраму:

"В інтересї нас всїх прошу застановити сейчас нїкчемні закиди, які зроблено тепер проти Сухомлїнова. Эсли слїдство піде дальше, то Борис (Штірмер) обіцяэсь сейчас зрезиґнувати. Эсли не затреть ся справи сейчас, то наше становище в небезпеці."

На се відповів цар:

"Я зарядив все що потрібне, щоби оскаржень більше не повторялось."

Оскарженя однак повторено на судовій розправі 28 серпня 1917. р.

Распутїн і эго шайка продумала ще одно средство, а іменно ширили поміж пролэтаріятом всякі фалшиві вісти і тим підбурювали нарід до розрухів. А в Росії не треба богато до розруху. А се подало знова доказів і сьвідків хто ті вісти сїэ.

Нараз маэ збурати ся Дума і цариця довідуэсь, що Мілюков, член Думи маэ повну вязку документів і хоче опрокинути і виявити перед Думою цїлу підлу роботу Распутїна. Зрозуміла цариця сю небезпеку, бо сейчас таки олівцем написала до Распутїна:

"Сьвятий Отче, — Анна (Вирубова) щойно сказала менї про замір Мілюкова в часї нарад Думи. Цар мусить відмовити засїданэ Думи. Я вже телэґрафувала до него. А коли нї, то э нагорода десять тисяч рублїв, які можна обіцяти І. або В. щоби эго згладили зі сьвіта. Я охочо дам сто тисяч рублїв, щоби замкнути эму уста на віки. Се мусить бути зроблене. Перека-

жіть се П. (Протокопови.) Не відкладайте анї на одну хвилину. Всьо залежить від Мілюкова. Коли він виявить те, що знаэ, то все наше пропало. Цїлую руки. Я і Ольга просимо благословеня. — А."

Дивним чудом цар Микола відмовив ся послухати шайки і відписав царици, що відложити засїданэ Думи він уважаэ неможливим.

Лишалось лиш одно — замордувати Мілюкова. І певно, що працювали шпіони невпинно, коли самий мінїстер Протопопов пише до Распутїна:

"Дорогий Друже Григорію, — Що стало ся що ваші пляни не вдають ся і Мілюков ще доси робить дальше свою роботу? Нинї о 2 годинї збираэсь Дума. Чи не можете якось так зробити, щоби эго там не було? Не годні зробити якого чуда? Скоропадський (добре знаний нїмецкий шпіон) зрадив нас і передав Мілюкови в руки найгірше небезпечні для нас документа. Ми хотїли арештувати эго вчера, та він висмикнувсь нам. Робіть скоро, бо се в вашім інтересї. Як Мілюков прийде на засїданэ Думи, то все пропало. Вам щирий Д. А П."

Заговір убити Мілюкова не вдав ся. Цариця знала про се. Она сидїла при телэфонї і що десять мінут діставала справозданэ що говорить ся в Думі.

О 2, годинї зібралась Дума. М. Родзянко, предсїдатель Думи отворив засїданэ. Амбасадори всїх союзних держав сидїли на своїх почестних місцях. Перший говорив репрезентант польского клюбу М. Ґарусявич. Звісно говорив про справу Польщі.

Вкінци встав старець Мілюков. Настала тишина. Він ро сказав про всї заходи, щоби убити эго, а відтак з натиском за явив що се заходи царського сьвятця Распутїна, який рядить Росіэю так, щоби завести эї до руїни. Відтак пятнуючи Бориса Штірмера як "зрадник Юда" він піднїс в руках вязку документів до гори і драматично заявив: "Я маю тут, Панове, документи Юди. Сьвідоцтво зимних цифрів — число шеклїв, срібняки, платня за зраду!"

Дума занїміла! Коли Мілюков скінчив свою мову настала хвилева мовчанка. Тодї встаэ приятель Мілюкова, М. Пури

шкевич і просить предсїдателя, щоби позволив эму сказати пару слів в нїмецкій мові. Все що він сказав було: Гофмайстер Штірмер! Сей сарказм так припав кождому, що цїла Дума на городила Мілюкова живими оплесками. Мову Мілюкова не не допущено до преси, але она зробила свою роботу.

ТРАГЕДІЯ СМЕРТИ.

Грудня 15-го запрошено Распутїна на вечеру до чудової палати князя Юссупова. Сї, що запрошували, знали, що Распутїн піде лиш там, де в товаристві будуть гарні женщини. Проте сказано эму, що якась молода женщина, котра бажаэ поки що затримати своэ імя в тайнї, хоче бачитись з ним. Самий князь Юссупов привитаэ гостя, бо і на вечері не буде нїхто більше лиш він і та женщина.

В дїйсности в горішній кімнатї палати зібрались: князь Юссупов, архикнязь Димитрій (котрого цариця уважала убій ником Распутїна), депутат правицї Пуришкевич, Павло Степа нов, славна російська танцерка С. і норса, котра відтак виїхала до Лондону. Ся власне подаэ се оповіданэ про смерть Распутїна, задержуючи поки що своэ імя в тайнї тому, що бажаэ по війнї вернути назад в Росію.

Вибила одинайцята година. Се був драматичний вечер. Всї ожидали Распутїна, а він не приходив.

Князь пішов до телэфону і зателэфонував до хати Распутїна.

Відповідь була, що "отець" пішов до когось на вечеру ще з вечера.

Чи він прийде? Чи дасть ся зловити в лапку таку рішучу і так осторожно прилагоджену?

Мінути ставали годинами для малого товариства. Почали навіть сумнїватись, чи не остеріг хто старого розбишаку, бо шпіонів мав він скрізь.

Двайцять мінут по одинайцятій надїхав автомобіль. Князь Юссупов привитав гостя в дверах. Распутїн скинув з се бе дороге соблоове футро. На нїм шовкова попівска реверен да, на шиї перевішений золотий хрест прикрашений дорогими жемчугами. Скинувши кальоші з чобіт почав Распутїн розгля датись по палатї.

"Не турбуйтесь, "отче" — сказав князь "ми самі, лиш мій приятель, господин Степанов э з нами. Але він наш — з усьмішкою додав князь.

Відтак впровадив він гостя до чудової їдальні, де Распутін стрінув ся, та познакомив ся з Павлом Степановим.

На столі стояли дві фляшки вина. Одна спрепарована з так сильною отруєю, що годину перед тим пес згинув в кілька хвилин.

Представивши Степанова Распутінови, казав князь:

"Наша дама ще не прийшла. Я буду ждати на неї при дверях, аби не турбувати моїх льокаїв.

Распутін лишив ся з Степановим, який весело проходжував ся по їдальни. Почали они розмову про спиритуалізм. Степанов здавалось дуже інтересував ся тим. Коли Распутін завважав гарний образ на стіні і почав эму приглядатись, Степанов наляв дві чарки вина.

Оба они підойняли пугарики і випили. В срібній вазі були сухарі. Распутін закусив.

Але на здивованэ Степанова сильна отруя не діяла. Чи брудний монах справді був під охороною якої висшої сили? Степанов був певний, що Распутін сейчас попаде в аґонію. А то противно, Распутін сидів собі преспокійно, та почав допитувати ся про женщину з якою він мав стрітити ся.

Нараз Распутін трохи поблїд, та сказав: "Цікаво! Я чую ся щось недобре!"

Він встав знов, перейшов здовж кімнатою і здержав ся перед хрестом, гарно прикрашеним дорогими жемчугами.

Степанов встав також і підступаючи за Распутіном дивував ся, що той каналія випив таку сильну трутину і ще годен заінтересуватись будь чим і говорити якби нїчого не зайшло.

Князь Юссупов і прочі ожидали в горішній кімнаті, що ось-ось Степанов дасть знати, що Распутін вже не жиэ. Кожде здержувало в собі віддих. Перед нами лиш одно питанэ, що дїэсь на долині? А надслухуючи они все ще чули, що оба мущини розмовляють.

"Ах! Той біль проминув!" — завважав Распутін.

Проминув! Не вжеж трутина не чіпаэсь того дивного чоловіка? — питав ся кождий самого себе. В дійсности оно сталось інакше. Распутін пив доволї ще дома і лиш покушав затроэного вина, а решту виляв до порцеляни в якій стояв вазонок з цьвіткою.

Коли Распутін взяв в руки хрест, щоби эму близше при глянутись, Степанов поступив ся за ним, виймив свій револьвер, приклав до рамени Распутіна і нараз — вистрілив!

Всї, що ждали в горішній кімнатї, вибігли на балькон над сходами. Саме тоді вийшов Степанов з їдальної і ідучи сходами на гору, покликував:

"Святець мертвий нарештї! Росія свобідна від сего лайдака!"

Прочі почали й собі радісно окликувати свободу Росії, подїляючись надїэю на кращий лад в державі, коли на їх велике здивованэ отвирають ся двері з їдальної і з відти вилазить Распутін з обкровавленими руками, стогнучи і кленучи, та прямуэ до головних дверей, щоби втечи від заговорщиків на житэ.

Справа з отруэю не повелась і куля Бравнінґа лиш рани ла эго. Распутін носив під шматэм сорочку зі сталевої ткани ни, яку цариця спеціяльно спровадила з Нїмеччини одну для царя Миколи, а другу для Распутіна.

За се однак не знав нїхто з заговорщиків. Тим і дивува лись они, чи справдї той бішений монах наділений якоюсь над природною силою?

"Ви пробували убити мене! — закричав Распутін простерши до гори свої стиснені закровавлені кулаки. "Але я ще жию — жию! — і Бог поможе менї пімститись!"

Приклавши відтак руки на рану звідки текла кров, Распутін зареготав ся дивним діявольским сьміхом. А сей регот дорешти убив яку небудь сьміливість у заговорщиків — все занїміло і остовпіло, на балконї.

Лиш оден між ними мущина не стратив притомности. Той Степанов, як держав свій револьвер ще в руках, так і ско чив сейчас долїв сходами, заступив Распутінови дорогу і всї кулї які були в револьверу вистріляв Распутінови в голову.

На кінець шпіон і зрадник був мертвий!

В десять мінут пізнійше заїхав перед палату князя кри тий автомобіль, яким шоферував жовнїр в мундурі Іван Ф. — В автомобіли сидів вже доктор Станислав Л. — До сих двох прилучив ся також Степанов. Тїло Распутїна вже було в автомобіли.

Попращавши князя Юссупова і тих, що разом з ним бу ли сьвідками так страшної і дивної сцени, три мущини відїхали автомобилем в сторону Петровського мосту.

Було темно і падав густий снїг. На мостї не було нїкого. Доктор, жовнїр і чоловік, що тої ночи відрубав вісїм голов ди вного осьмиголової потвори, яка годувалась кровію тисячів російських, французьких, і англїйських жовнїрів — три они взя ли тїло Распутїна і віднесли на міст між другим, а третим філя ром. В тім місци вирубано на ріцї лїд і заговорщики знали, що там э широка полонка.

На шиї Распутїна ще деландав ся золотий хрест. Підне сли тїло до гори, щоб вкинути в ріку, аж тут лихо! — мер лець хопив ся рукою за ремінь жовнїра!

"Чи се проклін на мене?" — ледви прошептав Іван.

"Проклін, чи не проклін, але він маэ піти!" — закричав сердито Степанов і всї три перекинули трупа через поруче мо ста.

Голосно сплюснула вода на ріцї. Але знов все втихло і трох мущин всїли до автомобіля і відїхали.

Шість днїв кружляли по Петроградї всякі поголоски, що щось важного сталось. Штімер, Протопопов і ціла банда кайзерових шпіонів ходили як приголомшені не знаючи що дальше буде. Тайна полїція на приказ царя вганяла, та перешу кувала, бо десь "святий отець" пропав!

Цар Микола був на боэвім фронтї. Грудня 31. телэграфувала до него цариця:

"Розкажи Максимовичу арештувати Дмитра (архикнязя) в твоїм імени. Димитрій хотїв говорити зі мною вчера, я відмовилась. Тїла ще не найдено. — Александра.

Микола відповів, що робить все що треба, та що вже присудив архикнязя Миколу (Николаэвича) на вигнанэ у эго добра.

Зараз другої днини посилаэ зажурена цариця знова коротеньку телэґраму до царя:

"Дякую за телэґраму. Тїло найдено в ріцї."

Нїхто не знав, що сталось з Распутїном, але тайна полїції, якої за царату бувало доволї, знайшли далеко за містом покровавлений автомобиль, який як вірили належав до архикнязя. А в додатку найдено також оден кальош, також обкровавлений, який мав належати до Распутїна. По сих річах здогадувались, що Распутїна замордовано. А вже річ ясна, що тїло опинилось певно в ріцї. Звідси почались пошукуваня в водї. Лїд на Неві був грубий. Але в Петрограді э по ріцї богато полонок, де перуть шматэ. Тими полонками спускались у воду нурцї і шукали, але не найшли. Труп сплив таки в тій полонцї де рубано лїд і звідтам видобули мертвого Распутїна.

Сама цариця ходила дивитись на него і через пів години клячіла перед ним, а відтак дала припорученэ, щоби тїло поховати в Царськім Селї. Сей похорон відбув ся зовсїм приватно, тихо і то в ночи.

Цар вернув сейчас домів. Всї стерегли, щоби щонебудь не появилось в часописях. Всяка згадка була заказана. Говорилось про загадочний морд, але хто, де, кого, сего не вільно було говорити, а тим більше писати в часописи. Згодом проголошено, що Распутїн помер, але якою смертію-нїхто не казав.

От так закінчив своэ житэ павук, що обмотав був Росію темною силою кайзерової шпіонажі в Росії і гнув ту державу до упадку, до заглади. Богато потерпіла Росія через него! Ти сячі эї синів лягло передвчасно завдяки зраді Распутїна.

Але причувала і цариця близкість правосуду. Коли дали їй знати, що Распутїн убитий, она скричала:

"Убитий! Коли сьвятий отець мертвий, то о горе, дім Романових також загине!"

Сї слова скоро справдились, бо до трох місяців цар підписав зреченэ ся престола і цар і цариця і цїлий ряд арештованих нїмецьких шпіонів були вже в руках російського революційного народа, який бажав відродитись, освободитись і жити, як жиють другі свобідні народи.

ПОСЛІДНІ ХВИЛІ РОСІЙСЬКОГО ЦАРЯ І СМЕРТЬ.

Російський піп описуэ засуд і виконанэ вироку смерти на був шім російськім царю Николаю II.

Понизший опис о. Йоана з Успенської Катедри в Москві який був наочним сьвідком послідних хвиль Николи Романова, э до сего часу одиноким описом про сю незвичайну подію. Двайцять літ тому назад він брав участь в короноваю Николи на рос. цара. В липни 1918 р., він був одиноким попом з не большевицького табору, якому позволено удїлити послідних релїгійних потїх скиненому монархови. Сей привілэй завдячуэ особистій приязни з одним большевицьким проводиром. О. Йоан описуючи сю трагедію говорить таке:

"Дня 3-го липня, 1918 р. о 1. годині по півночи товариш Василій Сидоров, головний шериф большевицької Червоної Гвардії ввійшов до темної кімнати екс-цара Николи в малім провінціональнім місточку Віятка і сказав в погірдливім тоні:

"Пане Николаю Александровичу Романов, ви э завізвані ставитись перед суд".

Потомок Петра Великого (рос. цара), який був паном житя і смерти більш 200 мілїонів людий, був тепер гірше трактований ніж найбіднійший мужик.

Ексцар, який від часу віддїленя його від родини став не звичайно нервовим, зірвав ся на ноги, споглянув з перестрахом на шерифа і вибелкотїв захриплим голосом:

"На ваші розкази і на Божу волю."

ПОСТАРІВ СЯ О 20 ЛІТ.

Бувший володітель всеї Росії виглядав дико і блїдий. Від часу абдикації постарів ся о 20 лїт.

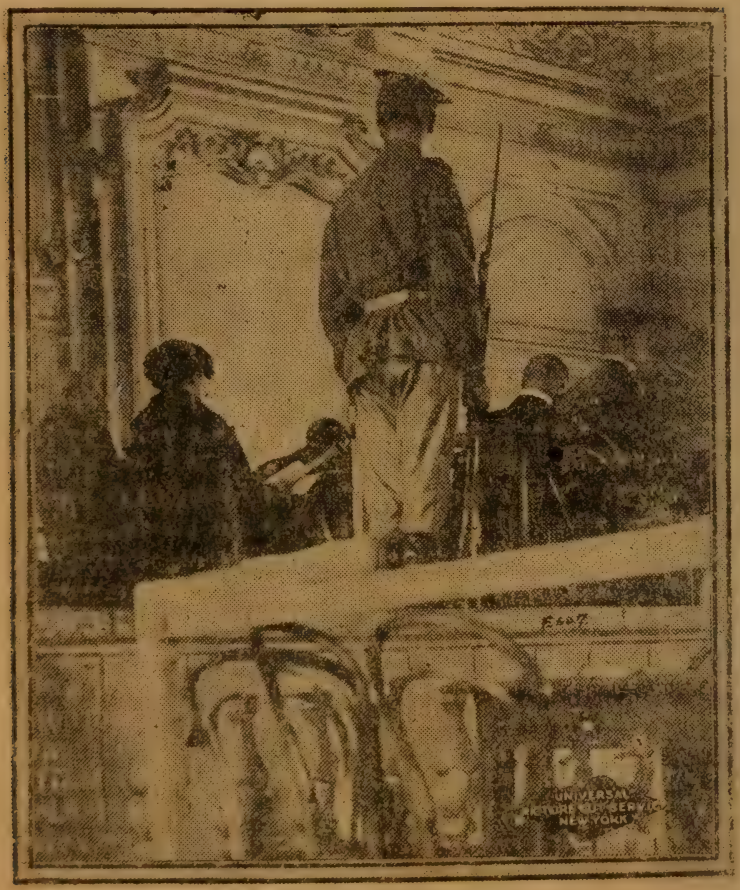

Суд над рос. царем.

Коли з великим трудом убрав ся, ослаб на хвилинку і сїв на ліжко. По кількох мінутах піднїс ся з ліжка, а шериф дав розказ сторожі закувати його і так закованого доставити його до суду.

Я був наочним сьвідком всего, що стало ся в послїдних страшних днях нашого нещасного монарха. Від часу його вїзду з Тобольська менї позволено стало доглядати його і дава ти духовну потїху, завдяки впливови одного з большевицьких мінїстрів, який задержав ще трохи пошани для релїгії.

Судова саля була уладжена в міськім ратуши. При входї цара зі сторожию саля вже була заповнена червоногвардійця ми і большевицькими провідниками. В місци де передше ви сїв образ царя Николи тепер виднїв революційний прапор, на котрім були виписані слова: "Пролэтарі всїх країв эднайте ся"

Большевицький трибунал, який складав ся з 7-ох членів, сидїв солэмно поза довгим столом, а перед ними стояло засві чених сїм сьвічок. Члени трибуналу були менше більше визна чні большевицькі провідники, сеї провінції. Один з них, тов стий, се гандляр будівляним деревом, полїтик і публїцист сего міста; другий судія, се увільнений робітник з большевицької фабрики, третий знов шинкар і так дальше.

Предсїдателем трибуналу був Кирило, бувший стаэнний хлопець на царськім дворі, якого засуджено на Сибір полїці єю царськоï палати, за се, що образив Распутїна, котрого він взяв за волоцюгу в царськім парку.

"Пане Николо Александровичу Романов, ви находитесь під закидом змови поваленя вільного правительства народу Росії, яке тепер э при власти і під закидом змаганя завести правлїнэ терору, як давнїйше" — зачав говорити предсїдатель поволи і з натиском.

"Що маэте на відповідь супроти такого серіозного о скарженя?" запитав товстий гандляр деревом в ломаній росій щинї, затираючи руки з вдоволеня.

Екс-цар поглянув на судиїв, а відтак на червоногвардій цїв, які заповняли темну салю. Він виглядав ошоломлений; не спосібний сказати нї слова. Через мінуту панувала смертельна тишина в судовій салї.

"Чому не говорите?" запитав шестий судія, бувший сто рож царського двірського маршалка.

"Оскарженэ э брехнею. Я нїколи не робив змови проти народу мого краю, нїколи. Я жив завсїгди, від часу моэї абди

кації, під вашою сторожию і-і" — сказав бувший цар, а слова завмерли йому в горлї. Зворушенэ взяло верх над ним.

Судії споглянули взаїмно на себе значучо. Никола був очевидно дуже затрівожений і заголомшений способом в який його трактували. Він обернув ся як би хотів побачити чи э для нього де місце аби сїсти.

"Чи хоче хто небудь з вас, товариші, виступити як адвокат Николи Романова?" — запитав товстий гандляр деревом.

ТОВПА ВЕРЕЩИТЬ.

Червоногвардійцї загомонїли, а відтак дались чути голоси:

"Бувший автократ знаэ закон і може сам боронитись без адвоката."

"Браво" — закричали другі.

"Пане Романов, коли не маэте більше нїчого до говорення, э непотрібним аби ми тратили час з вами. Ми маэмо тільки рішити справу і видати вирок" — сказав предсїдатель.

По короткім переговорюваню судіїв між собою вони встали і вийшли до другої салї, лишаючи вязня стоячого між чотирма червоногвардійцями з витягненими шаблями. Публика ставала крикливою. Давались чути голоси "Повісити тирана!" "Долїв з буржуазним автократом!"

По кількох мінутах всї судії вернули на свої місця, а предсїдатель гримнув в стіл пястуком, щоби люди втихомирились заговорив:

"Пане Николо Александровичу Романов, трибунал народу провінції Віятка розважав дуже уважно над оскарженэм проти вас і знайшов його цїлком доведеними фактами. На підставі сих фактів, він удовідняэ вам державну зраду проти народу і змаганя контр-революції. Сей суд засуджуэ вас на смерть через розстріленэ."

Екс цар, який пробував задержати самоконтролю аж до сеї хвилї, заточив ся і міг стояти на ногах тільки за помочию сторожі. А коли публика в салї витала і оплескувала засуд, су-

дії повставали зі своїх місць і кланялись на всі сторони, так начеб вони були героями і патріотами. В між часі цар відзискав контролю над собою і заговорив слабим голосом:

"Се э Божа воля. Але майте милосердіэ над моэю жінкою і дітьми. Я умру невинний злочину, о, який мене оскаржують."

Він хотів говорити ще більше, однак гамір присутних заглушив його дальші слова.

Майже мертвим винесла сторож бувшого автократа зі салї.

Його взяли на віз зі суду на місце екзекуції, а за возом слідувало пять других возів, заповнених червоногвардійцями і судіями.

Менї позволено всїсти на віз з Николою і я робив що міг аби підкріпити його відвагу, яка опускала його по так страшнім засудї.

Се було около 2 години з раня, коли вози пустились їхати, а по обох боках Николи сидїли червоногвардійцї. Коло воза їхало на кони двох козаків. Лице царя було таке як утруп а.

Люди в містї спали і не мали понятя про послїдний акт трагедії, який відбував ся під їх вікнами. Тишина була дивна і застрашаюча. Віз минув катедру, а цар перехрестив ся і про бував усьміхнутись.

"Де везете мене?" — запитав він охриплим голосом сторожу.

Сторожі поглянули в бік й не відповіли нїчого.

З великим трудом зняв осаджений дорогими камінями хрест зі шиї і подав його сторожеви зі словами: "Дайте се моему синови". Поздоровіть мої дїти і скажіть їм, що я стріну ся з ними в позагробовім житю!"

Сторож удавав, що кашляэ і виглядав неспокійним, од нак мовчав. Споглянув на хрест, а відтак на товариша і не рішав ся взяти хреста з рук вязня.

"Я бачу шлюбний перстень на вашім пальци. Ви певно жонаті. Ви певно маэте родину. Чи сповните мою послїдну просьбу?" — заговорив, вязень, добуваючи послїдних сил.

"Да, може зроблю", пробурмотів сторож і взяв хрест. Сила вязня опустила і він стратив знова притомність.

Коні ставали змучені, бо се була тепла лїтна ніч. Партія звернула з головної дороги і задержалась на горбку, окруженім соснами. Сторожа отворила двері від карити і винесла вязня з середини. Легко пасмо раніщного сьвітла продиралось на далекім сході.

Кілька сот фітів від возів було видко в сумерку постаті червоногвардійців і судіїв з лїхтарнями в руках, а поза ними визирало риштованэ.

Гробова тишина володіла доокола. Очам вязня все пред ставлялось страшним і він пробував порозуміти, що його тут ожидаэ.

"Що — мій Боже — що ви будете робити тут зі мною?" запитав екс цар, споглядаючи на рушгованэ. Сторожа не відпо віла нїчого.

Оподалїк була лавка, на котрій сїв обезсилений вязень. В тім місци виринула дискусія, чи менї, яко священикови повинно ся позволити сповідати вязня в послїдне. По 15 мінутах впертого опору позволено менї виконати сей мій обовязок Поблагословивши вязня хрестом, я відчитав молитви і за причащав його. Никола отворив очи і з тихим плачем промо вив:

"Отче, нехай вас Бог благословить! Передайте моэ бла гословеньство моїй родині, моїй жінці. Що вони зроблять зі мною? О Боже!" застогнав і упав назад на лавку.

Сторожа піддержала його і дала йому води. Я прило жив шклянку причащального вина до уст колишньому голові нашої церкви. Він випив і почув ся сильнїйшим. Споглядаючи благально на мене говорив уриваними словами:

"Моя родина — мій син — чи їм що не станесь? Бідний, бідний Саша — бідні — бідні дїти! Який буде кінець?"

Слова завмерли йому в горлї.

Шериф дав знак сторожі брати вязня на риштованэ. Вя зень ледви міг йти. Зі сторожами я помагав його піддержати.

Сьвята потїха релїгії додала йому сили станути і зібра ти думки. Я просив шерифа, щоби вязневи позволено сказати

його послїдні слова. На знак судіїв сю просьбу уділено. Випивши шклянку вина, змішаного з водою, цар промовив дрожачим але чутким голосом:

"Бог нехай буде моїм сьвідком, я пробував робити — що найлїпше — для мого краю — цїле моэ житя — я був — вязнем — так як і тепер.

"Говори дальше мій сину!" — сказав я до нього додаючи йому відваги і тримаючи його через цїлий час за руку.

"Мене — зраджували — дурили — ображували. — О, Господи! Чи я зазнав коли щастя — в моїм житю?"

Червоногвардійцї і судії засміялись. Тут і там піднялись голоси: "А що про твою тиранїю?" "Що про твою полїцію?" "Що про твій гнет і переслїдуванэ?" "Що про ті тисячі, висла ні на Сибір?"

Екс цар не міг дальше продовжати своїх слів.

Я попросив шерифа, щоби менї позволено почути послїдні слова вязня менї самому, без безнастанного перериваня. Судії позволили на се пів години. За сей час вязень шептав менї слова уриваними реченями, які міг був сказати голосно. Я обіцяв переповісти його слова людям при найблизшій нагодї.

"Я — боюсь за війну по війнї. Страшне замішанэ грозить сьвітови. Борба звіра чоловіка проти ідеального чоловіка. Тільки релїгія може спасти людство від знищеня. Росія э великим вульканом. Я бачу — поломінь знищеня і аґонії, але також свитаэ — новоїцивілїзації."

Вязень сказав про всї перепони, які не допустили, щоби він зробив яке велике добро своїм підданим. Висказав ся, що Росія може відродитись і стати могучою і сильною лише під мудрою монархістичною управою.

"Смерть Распутїна була великим ударом для мене. Його проста селянська натура була полекшою в фалшивім дволичнім окруженю двора. Він був добрий, простий чоловік, який розумів душу Росії" — сказав менї цар.

Шериф дав знак, що виконаня вироку треба доконати. Я держав хрест перед очима цара.

"Майте милосердіэ над моэю жінкою і дїтьми! Боже помоги Росії!" — були послїдні слова нещасливого Николи.

Червоногвардійці заняли своє становище, перед вязнем. Всі стояли з задержаним віддихом, так як би дивились на велику трагедію. Никола виглядав майже мертвим. Чотирох гвардійців взяло його і привязало до стовпа. На знак рукою шерефа вистрілило 20 карабінів і — Никола Романов завис на стовпі."

ПЕРЕДРУК ЗАСТЕРЕЖЕНИЙ.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 11 11 15 11 010 8